

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om statens helägda aktiebolag Klimatfonden Ab

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att det stiftas en lag om statens helägda aktiebolag Klimatfonden Ab. Lagen ska innehålla bestämmelser om bolagets verksamhet, förvaltning och möjlighet att använda statligt stöd i sina finansiella instrument. Syftet med Klimatfonden Ab:s verksamhet är att fokusera på att bekämpa klimatförändringen, påskynda koldioxidsnålheten inom industrin och främja digitaliseringen i Finland. Arbets- och näringsministeriet svarar för ägarstyrningen av Klimatfonden Ab. Klimatfonden Ab bildades den 21 december 2020 med Valtion kehitysyhtiö Vake Oy (Statens utvecklingsbolag Vake Oy) som bas.

Klimatfonden Ab:s verksamhet hänför sig till målet om koldioxidneutralitet i programmet för statsminister Sanna Marins regering. Enligt det målet ska regeringen agera på ett sätt som leder till att Finland är klimatneutralt 2035 och uppvisar negativa koldioxidutsläpp kort därefter. Det uppnås genom att åtgärder för att minska utsläppen påskyndas och kolsänkorna förstärks. Klimatfonden Ab ska vid valet av investeringsobjekt särskilt bedöma om bolagets deltagande i projektet möjliggör en investering som annars inte skulle genomföras eller om investeringen kan genomföras i större skala eller tidigare tack vare bolagets medverkan.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt.

RP 116/2022 rd

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning.....	3
1.1 Bakgrund.....	4
2 Nuläge och bedömning av nuläget.....	4
3 Målsättning	5
4 Förslagen och deras konsekvenser.....	6
4.1 De viktigaste förslagen.....	6
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	6
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser	6
4.2.2 Konsekvenser för de offentliga finanserna.....	9
4.2.3 Konsekvenser för myndigheterna	10
4.2.4 Miljökonsekvenser	10
4.2.5 Andra samhällsliga konsekvenser.....	11
5 Alternativa handlingsvägar	11
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser.....	11
6 Remissvar	12
6.1 Utlåtanden om regeringens proposition och beaktandet av dem.....	12
6.1.1 Bolagets syfte och uppgifter.....	12
6.1.2 Ägarstyrning och bolagets organisation.....	13
6.1.3 Förebyggande av snedvridning av marknaden och konkurrensneutralitet.....	14
6.1.4 124 § i grundlagen och kriterierna för överföring av offentliga förvaltningsuppgifter.....	14
6.1.5 Andra iakttagelser	15
6.2 Utlåtandet från rådet för bedömning av lagstiftningen och hur utlåtandet har beaktats	15
6.2.1 Sammandrag av rådets utlåtande.....	15
6.2.2 Beaktande av utlåtandet från rådet för bedömning av lagstiftningen.....	16
7 Specialmotivering	16
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag	29
9 Ikraftträdande.....	29
10 Verkställighet och uppföljning	29
11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	29
LAGFÖRSLAG	34
Lag om statens helägda aktiebolag Klimatfonden Ab	34

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

Enligt statsminister Marins regeringsprogram har Finland som mål att vara klimatneutralt 2035 och att kort därefter kunna uppvisa negativa koldioxidutsläpp. Det uppnås genom att åtgärder för att minska utsläppen påskyndas och kolsänkorna förstärks.

Vid sitt klimatmöte den 3 februari 2020 offentliggjorde regeringen en färdplan som fastställer tidsplanen och målen för beredningen av klimatåtgärderna samt stakar ut riktlinjer för nya åtgärder som stöder klimatneutralitet. Regeringen fattade i samband med budgetförhandlingarna i september 2020 beslut om att bilda Klimatfonden Ab med Valtion kehitysyhtiö Vake Oy som bas. Klimatfonden ska fokusera på att bekämpa klimatförändringen, påskynda koldioxidsnålheten inom industrin samt främja digitaliseringen. Omställningen till en koldioxidsnål ekonomi förutsätter tillräckliga satsningar på bland annat cirkulär ekonomi, ren teknologi och effektivare utnyttjande av energi.

Europeiska unionen har satt som mål att bli världens första klimatneutrala område år 2050. Enligt kommissionen kräver omställningen betydande investeringar både av EU och av medlemsländernas offentliga och privata sektorer. Kommissionens mål stöder Finlands klimatmål.

Med utgångspunkt i den investeringsplan för den europeiska gröna given som publicerades i januari 2020 offentliggjorde kommissionen i mars 2020 ambitiösa strategier för en cirkulär ekonomi och för industrin som stöd för omställningen. När det gäller olika finansieringsinstrument och strategier har kommissionen i hög grad satsat på kommersialisering av klimatlösningar. Det ligger i Finlands intresse att utnyttja dessa satsningar och kanalisera offentlig finansiering så att EU-finansieringen kommer Finland till godo. EU:s mål stöder Finlands ambitiösa mål att bli en föregångare inom cirkulär ekonomi. Till Klimatfondens uppgifter hör att dra nytta av EU-finansieringen.

Arbets- och näringsministeriet har i samarbete med statsrådets kansli, finansministeriet, miljöministeriet och kommunikationsministeriet utarbetat handlingsdirektiv för bolaget. Finanspolitiska ministerutskottet förordade handlingsdirektiven den 23 oktober 2020. Bolaget ska följa statsrådets gällande principbeslut om ägarpolitik, med beaktande av den särskilda uppgift som fastställs i handlingsdirektiven.

I den sjunde tilläggsbudgeten för 2020 reserverades ett treårigt reservationsanslag på 300 miljoner euro för bolaget. Bolaget äger 8,3 procent av aktierna i Neste Abp. Enligt ett avtal om förvaltning av aktierna mellan bolaget och statsrådets kansli svarar statsrådets kansli för ägarstyrningen av Neste Abp och har alla rättigheter som hör till aktieägare i Neste Abp. Eventuella ändringar i ägarandelen och andra åtgärder med motsvarande verkningar i Neste Abp beslutas med stöd av förvaltningsavtalet vid statsrådets allmänna sammanträde på föredragning av statsrådets kansli.

Valtion kehitysyhtiö Vake överfördes från statsrådets kanslis besittning och ägarstyrning till arbets- och näringsministeriet den 21 december 2020. Omedelbart efter överföringen av besittningen reviderades Vakes bolagsordning och ändrades namnet till Klimatfonden Ab. Enligt bolagsordningen är bolaget ett helt statsägt bolag med specialuppgifter vars verksamhetsområde är kapitalplaceringsverksamhet och annan finansieringsverksamhet. Bolagets syfte är att främja bekämpningen av klimatförändringen, påskyndandet av koldioxidsnålhet inom industrin och digitaliseringen i Finland.

RP 116/2022 rd

Arbets- och näringsministeriet utfärdade den 21 december 2020 ett av finanspolitiska ministerutskottet förordat handlingsdirektiv, som Klimatfonden Ab ska följa. I handlingsdirektivet beskrivs i detalj Klimatfondens mål och verksamhet samt tillgängliga finansiella instrument. Enligt handlingsdirektivet kan Klimatfonden använda statligt stöd i sina finansieringsinstrument. Bolaget kan ta en större risk, helt eller delvis avstå från vinster eller på annat sätt genom sina finansieringsinstrument stödja privat finansiering och/eller EU-finansiering. Bolaget bereder i samarbete med arbets- och näringsministeriet införandet av en statlig stödordning.

Beviljande av statligt stöd är en offentlig förvaltningsuppgift på det sätt som avses i 124 § i Finlands grundlag. Eftersom Klimatfonden inte är en myndighet, ska det föreskrivas genom lag om möjligheten att bevilja statligt stöd. Syftet med den föreslagna lagen är att lyfta upp de centrala uppgifter som anges i handlingsdirektiven, frågor som gäller bolagets förvaltning och de finansiella instrument som bolaget förfogar över till lagnivå och att föreskriva om de rättsliga grunder som beviljandet av statligt stöd förutsätter. Avbrytande och återkrav av statliga stöd samt granskning som gäller stödmottagare innebär enligt grundlagsutskottets vedertagna utlåtandepraxis betydande utövning av offentlig makt som inte kan anförtros andra än myndigheter ens genom lag. Därför föreslås det att det genom lag ska föreskrivas att arbets- och näringsministeriet svarar för de beslut om statligt stöd som beviljas av Klimatfonden och som innebär betydande utövning av offentlig makt.

1.1 Bakgrund

Syftet med propositionen är att främja uppnåendet av regeringen Marins mål om klimatneutralitet före 2035. För att påskynda måluppfyllelsen föreslås det att Klimatfonden ska kunna utnyttja statligt stöd i sina investeringar och sin finansiering. När bolaget agerar på marknadsvillkor kan det inte erbjuda investeringar eller finansiering som inte skulle finnas att tillgå under normala marknadsförhållanden. Utnyttjandet av statligt stöd gör det möjligt att stödja projekt som utan Klimatfondens medverkan inte skulle genomföras alls eller endast genomföras i mindre skala eller senare.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

På Klimatfonden Ab tillämpas aktiebolagslagen (624/2006), värdepappersmarknadslagen (746/2012), lagen om statens bolagsinnehav och ägarstyrning (1368/2007) samt bestämmelserna i bolagsordningen och handlingsdirektiven. Det finns således i nuläget inte någon självständig författning som reglerar Klimatfondens verksamhet.

Ägarstyrningen av klimatfonden har delvis genomförts genom handlingsdirektiv som arbets- och näringsministeriet har utfärdat för bolaget. I handlingsdirektiven anges de allmänna principer och de detaljerade bestämmelser som bolaget ska följa i fråga om bland annat upplåning, rapportering, fördelning av placeringar mellan olika ändamål samt förvaltningens sammansättning.

Enligt handlingsdirektiven kan Klimatfonden använda statligt stöd i sina finansieringsinstrument. Bolaget kan ta en större risk, helt eller delvis avstå från vinster eller på annat sätt genom sina finansieringsinstrument stödja privat finansiering och/eller EU-finansiering. Bolaget bereder i samarbete med arbets- och näringsministeriet införandet av en statlig stödordning.

Enligt grundlagsutskottets etablerade utlåtandepraxis är det vid beviljande av statligt stöd fråga om en sådan offentlig förvaltningsuppgift som avses i 124 § i Finlands grundlag. Enligt den paragrafen kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det

inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning.

Utnyttjandet av statliga stöd i Klimatfondens verksamhet förutsätter således reglering på lagnivå. Klimatfondens möjlighet att utnyttja statliga stöd i sin verksamhet främjar de mål i regeringsprogrammet som gäller snabbare utsläppsminskningssåtgärder och stärkande av kolsänkorna. Med hjälp av omsorgsfullt planerade och proportionerliga instrument för statligt stöd kan bolaget bidra till att projekt och investeringar som gäller bekämpning av klimatförändringen, påskyndande av koldioxidsnålhet inom industrin och främjande av digitaliseringen genomförs överhuvudtaget, i större skala eller tidigare än utan klimatfondens medverkan. Inom ramen för en statlig stödordning som planeras senare kan Klimatfonden till exempel i fråga om vissa investeringar som uppfyller på förhand fastställda villkor ta en högre risk eller godkänna ett lägre avkastningsmål än de privata investerare som deltar i projektet och på så sätt göra projektet mer lockande för privata investerare.

Klimatfonden är ett bolag med specialuppgifter som inrättats för att främja uppnåendet av regeringsprogrammets mål om klimatneutralitet. Bolaget samlar kompetens och sakkunskap som krävs för investeringar inom dess verksamhetsområde. Klimatfonden känner genom sin finansieringsverksamhet till de marknader där den är aktiv och kan utifrån sin sakkunskap bedöma å ena sidan de positiva effekter som statliga stöd har för investeringarna och å andra sidan de negativa och konkurrenshämmande effekterna av statliga stöd. På grundval av sin sakkunskap har bolaget de bästa förutsättningarna att planera och bereda enskilda statliga stöd och stödordningar så att de mest effektivt förverkligar målen för bolagets verksamhet utan att snedvrída marknaden. Bolagets investeringar ska vara företagsekonomiskt lönsamma på lång sikt, vilket talar för en verksamhet i bolagsform. När bolaget beviljar statligt stöd kan det asymmetriskt kombinera finansiering på marknadsvillkor och i form av stöd, vilket är mest ändamålsenligt att genomföra genom samma organisation, det vill säga bolaget. Det är således inte fråga om en för myndigheter typisk finansiering i form av understöd, utan exempelvis om sammanslagning av ett statligt stödelement som hänförs till en förhöjd riskposition eller ett sänkt avkastningskrav med ett finansieringsinstrument som annars är marknadsbaserat. På ovan nämnda grunder kan en överföring av en offentlig förvaltningsuppgift till bolaget till denna del anses ändamålsenlig på det sätt som avses i 124 § i grundlagen. Genom lagen föreskrivs det om garantierna för rättssäkerhet och god förvaltning samt säkerställs att de uppgifter i anknytning till avbrytande av utbetalning och återkrav av statliga stöd som innebär betydande utövning av offentlig makt hör till en myndighets, det vill säga arbets- och näringsministeriets, behörighet.

3 Målsättning

Syftet med propositionen är att främja uppnåendet av statsminister Sanna Marins regerings mål om klimatneutralitet före 2035. För att påskynda måluppfyllelsen föreslås det att Klimatfonden ska kunna utnyttja statligt stöd i sina investeringar och sin finansiering. När bolaget agerar på marknadsvillkor kan det inte erbjuda investeringar eller finansiering som inte skulle finnas att tillgå under normala marknadsförhållanden. Utnyttjandet av statligt stöd gör det möjligt att stödja projekt som utan Klimatfondens medverkan inte skulle genomföras alls eller endast genomföras i mindre skala eller senare.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

Ett centralt förslag i propositionen är att på lagnivå föreskriva om bolagets syfte, organisering och ekonomiska verksamhetsprinciper samt om dess möjlighet att använda statligt stöd i sin investerings- och finansieringsverksamhet.

Det viktigaste dokumentet för bolagets ägarstyrning innan lagen träder i kraft är arbets- och näringsministeriets beslut av den 21 december 2020 om handlingsdirektiv för Klimatfonden Ab. Genom den föreslagna lagen föreskrivs det om bolagets möjlighet att använda statligt stöd i sina investerings- och finansieringsinstrument samt om andra omständigheter som har ett nära samband med beviljandet av statligt stöd, såsom bolagets syfte och ekonomiska verksamhetsprinciper. Beviljandet av statligt stöd innebär utövning av offentlig makt, vilket förutsätter att bestämmelser om detta utfärdas genom lag. Med tanke på behovet av en tydlig ansvarsfördelning och gränsdragningen mellan verksamhet som bedrivs på marknadsvillkor och verksamhet som lyder under offentliga förvaltningsuppgifter anses det nödvändigt att i lagen ta in bestämmelser om straffrättsligt tjänsteansvar och tillämpning av de allmänna förvaltningslagarna.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

Klimatfonden Ab:s syfte är att bekämpa klimatförändringen, påskynda koldioxidsnålheten inom industrin och främja digitaliseringen i Finland genom att göra investeringar och bevilja annan finansiering för projekt som utan bolagets medverkan inte alls skulle genomföras eller genomföras senare eller i mindre skala. Således hänför sig de ekonomiska konsekvenserna för företaget till företaget som bedriver näringsverksamhet inom de branscher som faller inom Klimatfondens uppgiftsområde. En noggrannare definition av branscherna är inte ändamålsenlig med beaktande av den osäkerhet som hänför sig till den tekniska utvecklingen och klimatförändringen och som bland annat framhäver betydelsen av teknikneutralitet. I princip kan vilket projekt som helst som är förenligt med bolagets syfte och som uppfyller finansieringskriterierna beviljas finansiering av bolaget.

Fördelningen av Klimatfondens finansieringsobjekt kan ändå belysas med hjälp av en överblick över de potentiella projekt som bolaget bedömer. I juni 2022 var de flesta potentiella finansieringsobjekt kopplade till cirkulär ekonomi, bioindustri, förnybar energi samt energinät och energilagring. Därutöver fördelades objekten tämligen jämnt över delområdena mobilitet och logistik, byggande, livsmedel, jordbruk och markanvändning. Vid sidan av det befintliga projektflödet åskådliggör också Klimatfondens offentliggjorda finansieringsbeslut bolagets potentiella finansieringsobjekt. I fyra av de beslut som offentliggjorts fram till ingången av juni 2022 låg tonvikten på finansiering av klimatrelaterade anläggningsinvesteringar, i fyra på kommersiell uppskalning av en befintlig fysisk klimatlösning och i två på kommersialisering av en digital klimatlösning. De klimatrelaterade anläggningsinvesteringarna hänförde sig bland annat till livsmedelsproduktion och grönt väte. Den kommersiella uppskalningen av befintliga fysiska klimatlösningar hänförde sig till värmelagring, cirkulär ekonomi inom stålindustrin, industriturbiner som kan drivas med grönt väte samt geotermisk värmeproduktion. Av de två finansieringsobjekten inom kommersialisering av digitala klimatlösningar gällde det ena en digital marknadsplats för cementsubstitut och det andra en lösning för att mäta metan. Tills vidare har bolagets finansiering riktats endast till privata projekt, och tonvikten på privata projekt bedöms förbli stark även i fortsättningen.

RP 116/2022 rd

I propositionen föreslås det bestämmelser om syftet med Klimatfondens verksamhet och om fondens ekonomiska verksamhetsprinciper. Dessa baseras på bolagets handlingsdirektiv och den tvärsektorieella beredningen av dem, där olika sektorerers synpunkter, behov och gemensamma mål har beaktats. I praktiken har bolagets finansieringsverksamhet visat att verksamhetens syfte tillsammans med de ekonomiska verksamhetsprinciper som angetts för bolaget systematiskt styr finansieringsverksamheten och kraftigt avgränsar vilka objekt och projekt som finansieras. Av finansieringskriterierna följer att endast en liten del av de projekt som valts ut för närmare granskning uppfyller alla finansieringskriterier och får finansiering. I praktiken har endast 10 av de cirka 300 projekten i Klimatfondens projektflöde hittills fått ett beslut om finansiering. Klimatfondens kommande investeringsobjekt som inbegriper statligt stöd bedöms motsvara bolagets nuvarande finansieringsobjekt, delområden och kategorier. De ovan nämnda bestämmelserna styr och begränsar finansieringsverksamheten också för investeringar som inbegriper statligt stöd.

Enligt gällande handlingsdirektiv är Klimatfondens primära investeringsobjekt uppskalningar till industriell skala, där det handlar om till exempel projekt som rör ny teknik i demonstrationsfasen. Klimatfondens finansiering beräknas skapa tillväxtpotential för projekten och påskynda utvecklingen av innovationer som utan bolagets medverkan inte skulle genomföras alls eller genomföras senare eller i mindre skala. Noggrant planerade och proportionerliga instrument för statligt stöd bedöms bidra till att klimatfondens mål nås effektivare och snabbare. Särskilt organisationer som företräder privata aktörer har i sina utlåtanden identifierat det mervärde som möjligheten att utnyttja statliga stöd medför för bolagets verksamhet, förutsatt att stöden riktas till områden med marknadsbrist och planeras så att de inte snedvrider marknaden.

Klimatfonden ska dra sig ur ett projekt om det under finansieringsprocessen framgår att bolagets finansieringsdel inte tillför projektet något tidsmässigt, kvantitativt eller kvalitativt mervärde i förhållande till annan tillgänglig offentlig eller privat finansiering. Klimatfondens medverkan ska ha ett verifierbart mervärde. Klimatfonden ska inte delta i projekt som också utan bolagets medverkan kunde genomföras på samma sätt genom finansiering av marknadsaktörer eller andra offentliga aktörer. Med andra ord ligger fokus i bolagets verksamhet på områden med verifierad marknadsbrist. Det finns gott om privat finansiering att tillgå till exempel för projekt inom grön omställning med en riskprofil och förväntad avkastning som uppfyller de privata finansiärernas krav. Nya affärsmodeller och ny teknik är dock förknippade med osäkerhet som leder till att även projekt av hög kvalitet kan ha en så hög riskprofil att ingen privat finansiering finns att tillgå. Eftersom projekten inte avancerar i tillräcklig utsträckning på marknadsvillkor behövs offentlig finansiering och riskdelning (Finansiering av grön omställning som en del av tillväxtpolitiken, ANM 2022:41).

Enligt IPCC:s sjätte utvärderingsrapport, som offentliggjordes i april 2022, måste utsläppsminskningensåtgärderna påskyndas redan under följande årtionde om de internationella målen för att begränsa klimatuppvärmningen ska kunna uppnås. Enligt rapporten kan en ambitiös global klimatpolitik och en höjd nivå på den offentliga klimatfinansieringen under det kommande årtiondet bidra till att rikta om finansmarknaden och tillgodose behovet av parallella investeringar samt minska de kapitaliseringsrelaterade risker som förhindrar genomförandet av ekonomiskt rationella utsläppsminskningensprojekt (IPCC AR6 WG III). Tidtabellen framhäver vikten av offentlig stöd för att påskynda omställningen.

Med stöd av lagen om allmänna förutsättningar för stöd som beviljas för ekonomisk verksamhet (429/2016) ska ett stöd ha ett klart angivet ekonomiskt eller samhällligt syfte. I samband med den gröna omställningen är ett syfte som uppfyller dessa förutsättningar att påskynda det finska näringslivets omställning till en produktion och affärsverksamhet som är hållbar med tanke på klimatet och miljön. Stödet är motiverat för att Finland ska kunna fullgöra sina åtaganden i

samband med de internationella klimatmålen och uppnå klimatlagens (423/2022) mål om ett klimatneutralt Finland 2035. I finansieringen av den gröna omställningen har man identifierat marknadsbrister i synnerhet när det gäller att i industriell skala införa ny teknik för hållbarare produktionsprocesser, när detta är förknippat med osäkerhet som prissätts på finansmarknaden på ett sätt som förhindrar behövliga investeringar. Marknadsbrist förekommer också inom utveckling, testning och marknadsintroduktion av nya hållbara lösningar (Rapport om finansiering av grön omställning som en del av tillväxtpolitiken, ANM 2022:41). Klimatfondens två primära kategorier av finansieringsobjekt för närvarande är kommersiell uppskalning av klimatlösningar samt plattformar som möjliggör utsläppsminskningar. Möjligheten för Klimatfonden att bevilja statligt stöd innebär att bolaget kan ta större risker än för närvarande i finansieringsverksamheten inom sitt verksamhetsområde och på det sättet åtgärda identifierade marknadsbrister effektivare och verkningsfullare. På det sättet kan Klimatfonden främja det finska näringslivets omställning till en produktion och affärsverksamhet som är hållbar med tanke på klimatet och miljön och medverka till att de finska företagens produkt- och tjänsteutbud förnyas och deras konkurrenskraft på den globala marknaden stärks.

För att uppnå målet om klimatneutralitet uppskattas industrins och energiproduktionens investeringsbehov i Finland fram till 2035 öka med upp till tiotals miljarder euro (Kolneutralt Finland 2035 – klimat- och energipolitiska åtgärder och verkningar, Publikationsserie för statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet 2021:62). I princip finansierar marknaden också investeringarna för den gröna omställningen. Den offentliga finansieringen har dock en styrande roll när det gäller att påskynda klimatvänliga lösningar och investeringar eftersom den stimulerar privat finansiering och delar risken. Klimatfonden har bättre förutsättningar att välja lämpliga stödbjekt inom sitt verksamhetsområde än statsförvaltningens myndigheter har, eftersom bolaget genom sina investeringar agerar i kontakt med marknaden och har den samlade kompetens och sakkunskap som krävs för att göra investeringar inom bolagets verksamhetsområde. Stöd till objekt som valts på bristfälliga eller felaktiga grunder kan snedvrider konkurrens mellan företagen, vilket skadar marknadens funktionsförutsättningar och tillväxten i de företag som inte får stöd. Om statliga stöd kanaliseras till bolagets verksamhetssyfte och enligt finansierings- och effektkriterier blir det möjligt för bolaget att beakta marknadsutvecklingen i sin verksamhet och reagera flexibelt och snabbt. Möjligheten att utnyttja statliga stöd beräknas bidra till att attrahera privat finansiering för ekonomiskt rationella utsläppsminskingsprojekt som annars inte skulle genomföras på grund av höjd riskprofil eftersom tekniken eller affärsmodellen är ny. Klimatfonden kan göra sådana investeringsobjekt mer attraktiva för privata finansiärer genom att som parallell finansiär ta en större risk eller godkänna en lägre avkastning än privata investerare är beredda att godkänna.

Aktiviteten på områden med marknadsbrist begränsar för sin del Klimatfondens konsekvenser för andra företag som bedriver kapitalplaceringsverksamhet och annan finansieringsverksamhet. Bedömningen att de negativa effekterna är begränsade påverkas också av skyldigheten att vid beviljandet av statligt stöd fästa särskild uppmärksamhet vid att det råder jämlik konkurrens på marknaden och att eventuella asymmetriska finansieringsvillkor eller annat statligt stöd inte snedvrider marknaden. Enligt en preliminär bedömning leder begränsningarna i samband med beviljandet av statligt stöd, såsom skyldigheten att motivera den effektivitetsvinst som uppnås och tillämpa nödvändighets- och proportionalitetsprinciperna, till att tyngdpunkten i bolagets verksamhet ligger på marknadsmässig verksamhet också när bolaget i enlighet med propositionen har möjlighet att utnyttja statligt stöd i sin investerings- och finansieringsverksamhet. Eventuella snabba förändringar av finansieringsbehovet på marknaden för grön finansiering kan dock påverka bedömningen. Om sådana förändringar inträffar kan de till exempel leda till att den marknadsmässiga finansieringen utvecklas så snabbt att behovet av offentliga aktörer mins-

kar i den sektorn och behovet av offentligt stödd finansiering i motsvarande mån ökar. Förändringar på marknaden kan alltså leda till att tyngdpunkten i bolagets verksamhet förskjuts till investerings- och finansieringsverksamhet som inbegriper ett stödelement.

4.2.2 Konsekvenser för de offentliga finanserna

Trots sitt namn är Klimatfonden inte en sådan fond utanför statsbudgeten som avses i 87 § i Finlands grundlag, utan ett statsägt aktiebolag som hör till statens bolagsegenhet, har en angiven specialuppgift och omfattas av tillämpningsområdet för lagen om statens bolagsinnehav och ägarstyrning (1368/2007). Klimatfonden ska genom sin verksamhet inte eftersträva så stor avkastning som möjligt utan ska i egenskap av bolag med specialuppgifter främja syftet med sin verksamhet. Bolagets investeringar ska göras på marknadsvillkor. I denna proposition föreslås en möjlighet för bolaget att avvika från kravet på marknadsmässighet, om – enligt en objektiv bedömning – bolagets syfte därigenom kan fullföljas effektivare i ett enskilt fall eller, när det är fråga om en statlig stödordning, bedömt på nivån för de stödberättigade företagen. Vid bedömningen ska bolaget iaktta nödvändighets- och proportionalitetsprinciperna, det vill säga försäkra sig om att beloppet av det statliga stödet inte överskrider vad som behövs för att uppnå det uppställda målet. Bland de alternativa instrumenten för statligt stöd bör bolaget välja det som leder till det bästa resultatet i förhållande till det uppställda målet och som ger upphov till minsta möjliga negativa effekter för konkurrensen. Det statliga stödet i ett instrument begränsas också av kravet att investeringarna ska vara företagsekonomiskt lönsamma på lång sikt. Av detta följer att bolaget kan kräva mindre avkastning på sina investeringar än privata investerare, men inte bevilja finansiering helt utan motprestation, det vill säga i form av understöd.

För alla Klimatfondens investeringsobjekt inrättas före finansieringsbeslutet en effekttuppföljning för att följa upp bland annat hur utsläppsminskningarna uppnås och affärsplanerna utfaller. Även målbolagens ekonomiska utveckling följs upp regelbundet. Finansieringen från Klimatfonden betalas vanligen ut i flera poster som är knutna till uppnåendet av projektmålen. För varje finansieringsobjekt redovisas också framstegen och hållbarhetsaspekterna årligen offentligt. Samma förfarande iakttas vid finansiering som inkluderar statligt stöd, och bolaget har enligt förslaget en lagstadgad skyldighet att underrätta arbets- och näringsministeriet om uppgifter som kan föranleda att utbetalningen av statligt stöd avbryts eller att statligt stöd återkrävs eller att en stödmottagare blir föremål för granskning.

I den sjunde tilläggsbudgeten för 2020 reserverades ett anslag på 300 miljoner euro för bolaget. Det är fråga om en finansinvestering som förutsätter marknadsmässighet och avkastning till staten. Reservationsanslaget kan alltså inte användas för bolagets statliga stöd, utan det ska riktas till marknadsmässig verksamhet. För att påvisa att reservationsanslaget använts korrekt räcker det att bolaget efter utbetalningen av anslaget vid varje tidpunkt försäkras sig om att sammanlagt minst 300 miljoner euro av bolagets medel har riktats till marknadsmässig investeringsverksamhet och finansförvaltning. Bolagets investeringar som inbegriper statligt stöd ska i princip finansieras med medel som inte investerats i bolaget som finansinvesteringar, såsom bolagets befintliga medel eller utdelning på aktier som bolaget äger. Utgifterna för Klimatfondens verksamhet ska i princip täckas med inkomsterna från bolagets verksamhet. Således används vinsterna från bolagets investeringsverksamhet för att täcka bolagets driftskostnader och göra nya investeringar. En framgångsrik investeringsverksamhet stärker dock bolagets balansräkning och ökar därigenom värdet av statens bolagsegenhet.

Propositionen bedöms inte ha några direkta konsekvenser för de offentliga finanserna. De huvudsakliga konsekvenserna för de offentliga finanserna av den föreslagna lagen är en följd av möjligheten att utnyttja statligt stöd i bolagets investeringsverksamhet och övriga finansieringsverksamhet. Till exempel kan ett införande av en stödordning beroende på ordningens särdrag

leda till att Klimatfonden och därigenom staten inte får lika stor avkastning på sina tillgångar som om investeringen eller finansieringen skulle genomföras på marknadsvillkor.

Klimatfondens verksamhet har kopplingar i synnerhet till investeringsprogrammet InvestEU, som tagits fram för genomförandet av EU:s gröna giv. Klimatfonden kan till exempel verka som EIB-gruppens eller kommissionens direkta partner vid flaskhalsar på marknaden och utgöra en hävstång för privat finansiering. Klimatfondens finansiering kan till skillnad från andra finansieringsformer i vissa fall räknas som en del av den nationella motpartsfinansieringen till exempel i EU:s LIFE-program. Möjligheten att utnyttja statligt stöd bedöms förbättra möjligheterna att kanalisera EU-finansiering till förmån för Finland exempelvis i arrangemang som kräver medverkan av en statlig aktör som intar en riskposition som avviker från marknadsvillkoren. Utnyttjandet av EU-finansiering bedöms inte bli någon väsentlig uppgift för Klimatfonden ur investeringsverksamhetens perspektiv, men de positiva konsekvenserna för de offentliga finanserna kan bli betydande om finansiering beviljas.

4.2.3 Konsekvenser för myndigheterna

Klimatfonden ska koncentrera sin finansiering till områden där andra aktörers åtgärder (t.ex. Finlands Industriinvestering Ab, Finnvera Abp eller Business Finland) inte når fram eller där de olika aktörernas åtgärder kompletterar och stöder varandra. Klimatfonden avviker från andra aktörer inom arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde och generellt från andra statliga aktörer i och med att bolagets verksamhet fokuserar uteslutande på att bekämpa klimatförändringen, påskynda koldioxidsnålhet inom industrin och främja digitaliseringen. Bolagets finansiering riktas i synnerhet till kommersiell uppskalning av klimatlösningar samt till digitala och fysiska plattformar som möjliggör utsläppsminskningar. När det gäller till exempel den gröna omställningen stöder Klimatfondens finansiering omställningen som helhet eftersom utsläppsminskningspotentialen är ett viktigt bedömningskriterium vid valet av finansieringsobjekt. Klimatfonden eftersträvar i första hand effekter och positionerar sig mellan ansvarsfull investering i vinstsyfte på marknadsvillkor, som är ett snabbt växande område, och samhällsfinansieringsverksamhet i form av understöd. Det bedöms vara viktigt att fonden samarbetar i synnerhet med Finlands Industriinvestering Ab som verkar på marknadsvillkor och med Business Finland som beviljar finansiering i form av understöd, samt med Business Finland Venture Capital Ab, som placerar i kapitalfonder som investerar i unga företag i startfasen (Finansiering av grön omställning som en del av tillväxtpolitiken, ANM 2022:41). Bolaget följer samma principer också vid eventuella investeringar som inbegriper statligt stöd. Möjligheten att utnyttja statligt stöd bedöms förbättra det urval av metoder som staten har att tillgå samt stödja och komplettera andra statliga aktörer. Möjligheten att utnyttja statligt stöd bedöms framhäva skillnaden mellan Klimatfonden och placeringsverksamhet i vinstsyfte på marknadsvillkor på ett sätt som ger bolagets verksamhet mervärde.

Propositionens konsekvenser för myndigheternas verksamhet hänför sig också till de uppgifter som i lagen föreslås för arbets- och näringsministeriet i anslutning till avbrytande av utbetalning, återkrav och granskning som gäller stödmottagare. Tilläggsuppgifterna sköts med befintliga tjänstemannaresurser.

4.2.4 Miljökonsekvenser

Lagen torde ha positiva miljökonsekvenser. Det beror på att Klimatfonden uttryckligen har till uppgift att främja bekämpningen av klimatförändringen och påskyndandet av koldioxidsnålheten inom industrin. Klimatfonden kan delta i digitaliseringsprojekt som inte har kopplingar till bekämpning av klimatförändringen eller påskyndandet av koldioxidsnålheten inom industrin under förutsättning att projektens miljökonsekvenser är åtminstone neutrala och att betydande

andra samhällliga fördelar kan uppnås genom dem. Inrättandet av Klimatfonden har ett nära samband med målet om ett klimatneutralt Finland före 2035 i regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering. Klimatfondens finansieringsbeslut får inte ha betydande negativa miljökonsekvenser och de investeringar bolaget gör får inte medföra betydande skada för den biologiska mångfalden. Vid valet av investeringsobjekt är Klimatfondens bedömningskriterier bland annat investeringarnas potential att minska utsläppen samt andra samhällliga konsekvenser utifrån vilka objekten prioriteras. Klimatfonden väljer således ut de placerings- och finansieringsobjekt som har de mest positiva miljökonsekvenserna i förhållande till andra möjliga finansieringsobjekt. Vid bedömningen av miljökonsekvenserna kan man granska bolagets uppskattning av finansieringsobjektens potential att minska utsläppen 2021. Klimatfonden fattade 2021 beslut om finansiering för sju klimatlösningar, och finansiering i form av kapitallån beviljades till ett belopp av sammanlagt 45,5 miljoner euro. Bolagets uppskattning är att om affärsplanerna för vart och ett av de sju finansieringsobjekten lyckas fullt ut, uppgår den sammanlagda teoretiska potentialen för minskning av utsläppen under en tioårsperiod till cirka 186 miljoner ton koldioxidekvivalenter. Affärsplanerna är dock alltid förenade med risker, och eftersom en stor del av potentialen för utsläppsminskning riktas till två finansieringsobjekt är bolagets uppskattning av potentialen för utsläppsminskning under tio år något under 50 miljoner ton koldioxidekvivalenter, vilket beaktar risknivån. I fråga om bolagets uppskattning bör det beaktas att bolaget endast är medfinansierare i projekten, att bolagets investeringsobjekts potential för utsläppsminskning riktar sig både till Finland och andra länder och fördelar sig på sektorer såväl inom som utanför utsläppshandeln (Klimatfonden Ab 3/2022). Som jämförelse var Finlands totala utsläpp av växthusgaser 47,8 miljoner ton koldioxidekvivalenter år 2020 (Statistikcentralen 3/2022).

Miljökonsekvenserna av Klimatfondens investeringar som inbegriper statligt stöd bedöms motsvara miljökonsekvenserna av bolagets nuvarande finansieringsobjekt. Det bör dock beaktas att de enskilda finansieringsobjektens potential för utsläppsminskning varierar avsevärt bland annat beroende på objektets affärsplan. Bolaget gör upp en detaljerad beräkning och uppskattning av utsläppsminskningarna för varje finansieringsobjekt i stället för att förlita sig på branschvisa eller andra motsvarande grova uppskattningar (Klimatfonden Ab:s beräkning av potentialen för utsläppsminskning, 15.3.2022).

4.2.5 Andra samhällliga konsekvenser

De andra samhällliga konsekvenserna bedöms ha samband med att Klimatfonden kan finansiera uppkomsten av kompetens som behövs för omställningen till en koldioxidsnål ekonomi i Finland. Omställningen till en koldioxidsnål ekonomi förutsätter tillräckliga satsningar på bland annat cirkulär ekonomi, ren teknik och effektivare utnyttjande av energi. Klimatfondens medverkan kan möjliggöra projekt som annars inte skulle genomföras. Således bedöms Klimatfondens investeringsverksamhet bidra till ökande företagsverksamhet och därigenom stärkt sysselsättning. Dessutom kan finansieringen av digitaliseringsprojekt bedömas ha positiva effekter på utvecklingen av informationssamhället.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

Ett alternativ till den föreslagna lagen är för det första att lagen inte stiftas och att bolaget agerar i enlighet med allmänt tillämpliga författningar och arbets- och näringsministeriets handlingsdirektiv och ägarstyrning. En konkret skillnad är då att bolaget inte kan utnyttja statligt stöd i sin verksamhet, utan all verksamhet ska ske på marknadsvillkor.

RP 116/2022 rd

I och med att den föreslagna lagen träder i kraft kan bolaget ta i bruk en statlig stödordning eller bevilja statligt stöd i enskilda fall. Då kan bolaget under på förhand fastställda förutsättningar godkänna en högre risk eller ett lägre avkastningsmål för en viss investerings- eller finansieringsåtgärd än vad privata investerare skulle godkänna. Det skulle göra investeringen mer attraktiv för privata investerare och därigenom bidra till genomförandet av projekt för vilka det är svårt att få privat finansiering. I fråga om ett projekt som överskrider tröskelvillkoren för investeringar kan bolaget exempelvis godkänna att det vid konkurs för målföretaget har sämre förmånsrätt än privata borgenärer. På motsvarande sätt kan bolaget godkänna att den avkastning som bolaget förutsätter för sin investering är lägre än den avkastning som privata investerare förväntar sig. Då avviker man från den marknadsekonomiska investeringsprincipen enligt statsstödsreglerna, vilket innebär att transaktionen inbegriper statligt stöd enligt artikel 107.1 i EUF-fördraget.

Ett alternativ till den föreslagna lagen är att bolaget enbart agerar på marknadsvillkor. Bolaget ska då i sina investeringar följa principen om en marknadsekonomisk aktör, det vill säga genomföra transaktionen på samma villkor som privata investerare eller annars, på basis av en jämförande analys eller andra bedömningsmetoder, säkerställa att investeringen sker på marknadsmässiga villkor. Att agera på marknadsvillkor kan i de flesta sammanhang vara tillräckligt för att bolagets mål ska nås, men möjligheten att utnyttja statligt stöd bedöms dock ha ett mervärde genom att det tillåter att bolagets mål uppnås snabbare och effektivare.

Ett annat alternativ är att genom lag föreskriva endast om bolagets möjlighet att använda statligt stöd i sina finansieringsinstrument och låta bolagets syfte, organisering och principer för ekonomisk verksamhet bero av bestämmelserna i aktiebolagslagen (624/2006) och lagen om statens bolagsinnehav och ägarstyrning (1368/2007). Då finns det dock en risk för att bolagets möjlighet att utnyttja statligt stöd börjar användas för verksamhet som avviker från målen och syftet med den ursprungliga regleringen. Det är ändamålsenligt att föreskriva om de organisatoriska grunderna genom lag också för att det föreslås att arbets- och näringsministeriet genom lag ska få uppgifter och befogenheter i anslutning till avbrytande av utbetalning, återkrav och granskning som gäller stödmottagare.

6 Remissvar

6.1 Utlåtanden om regeringens proposition och beaktandet av dem

Propositionen sändes på omfattande remiss den 1 december 2021. Det kom in 21 utlåtanden fram till och med den 31 januari 2022. Propositionens arbetsdokument finns tillgängliga på adressen <https://tem.fi/sv/projektsokning> under numret [TEM092:00/2021](https://tem.fi/sv/projektsokning).

I utlåtandena förhöll man sig huvudsakligen positivt till propositionen och till att Klimatfonden Ab kan använda statligt stöd i sina finansieringsinstrument. Enligt vissa utlåtanden har Klimatfonden Ab:s finansiering en viktig roll i finansieringen av den gröna omställningen samt i uppnåendet av målet för utsläppsminskningen och målet om klimatneutralitet. En central fråga var de snedvridande effekterna av statligt stöd på konkurrensen, men det konstaterades att propositionen på behörigt sätt beaktade och minimerade dessa effekter.

Utifrån de viktigaste förslagen kan remissvaren indelas på följande sätt:

6.1.1 Bolagets syfte och uppgifter

Det ansågs i regel vara bra att bolagets verksamhet inriktas på bekämpning av klimatförändringen, påskyndande av koldioxidsnålheten inom industrin och främjande av digitaliseringen. I

flera utlåtanden konstaterades det att villkoren för att bolaget deltar i finansieringen av digitaliseringsprojekt måste förtydligas. Flera remissinstanser konstaterade att det är ändamålsenligt att bolaget endast deltar i finansieringen av digitaliseringsprojekt som har samband med bekämpningen av klimatförändringen eller påskyndandet av koldioxidsnålheten inom industrin. Det ansågs att det redan finns tillräckligt med finansiärer som specialiserat sig på andra digitaliseringsprojekt. Samtidigt konstaterade Teknologindustri rf i sitt remissvar att främjandet av digitaliseringen bör omfatta också annat än projekt som anknyter till bekämpning av klimatförändringen och påskyndande av koldioxidsnålheten inom industrin. Specialmotiveringen till 1 § om syftet med bolagets verksamhet har utifrån remissvaren förtydligats i fråga om finansieringen av digitaliseringsprojekt. Digitaliseringsprojekten anknyter i regel till bekämpningen av klimatförändringen eller påskyndandet av koldioxidsnålheten inom industrin.

Vissa utlåtanden lyfte fram behovet av att precisera syftet med bolagets verksamhet så att det också gäller finansiering av kolsänkor och anpassning till klimatförändringen. Stärkandet av kolsänkorna och begreppet koldioxidhandavtryck nämns nu uttryckligen i specialmotiveringen till 1 §. Dessutom har teknikneutralitet betonats. I miljöministeriets utlåtande föreslotes ett nytt moment i 1 § med stöd av vilket bolaget ska välja de objekt som ska finansieras så att betydande klimateffekter eller andra positiva miljökonsekvenser säkerställs på ett verifierbart sätt. Till denna del konstateras det att 6 § 2 mom. redan innehåller en motsvarande bestämmelse om prioritering av finansieringsobjekt. Remissvaren har dock beaktats så att det nu förutsätts att effekterna av att finansieringsobjekten genomförs i enlighet med det syfte för bolagets verksamhet som avses i 1 § ska uppnås på ett verifierbart sätt. Dessutom har specialmotiveringen till 6 § 2 mom. preciserats.

I miljöministeriets utlåtande föreslås i fråga om 2 § om bolagets uppgifter en ändring i paragrafens moment om utländska fonder och målföretag. Enligt utlåtandet bör en ytterligare förutsättning för investeringar i utländska fonder och målföretag vara att deras verksamhet främjar bekämpningen av klimatförändringen och koldioxidsnålheten i Finland. Till denna del har det inte ansetts möjligt att ändra paragrafen, eftersom enhetliga kriterier ska tillämpas på inhemska och utländska finansieringsobjekt i enlighet med Europeiska unionens lagstiftning om den inre marknaden. Justitieministeriet påpekar i sitt utlåtande att ordalydelsen i 2 § 1 mom. tillåter en tolkning som begränsar bolagets finansförvaltning. Enligt momentet ska bolagets samtliga investeringar och finansiering vara bundna till syftet med verksamheten enligt 1 §. Till denna del har det till 2 § fogats ett nytt 3 mom., vars syfte är att klargöra att den begränsande verkan av 2 § 1 och 2 mom. hänför sig till bolagets egentliga operativa verksamhet, det vill säga finansieringsverksamhet som är förenlig med bolagets syfte. Investeringar som hänför sig till bolagets likviditet och finansförvaltning är däremot inte strikt bundna till syftet med verksamheten enligt 1 §, även om också finanspolitiska investeringar förutsätts bland annat minimera de negativa klimateffekterna.

6.1.2 Ägarstyrning och bolagets organisation

I flera utlåtanden ifrågasattes behovet av en bestämmelse på lagnivå om bolagets handlingsdirektiv. Samtidigt ansåg miljöministeriet att närmare bestämmelser om handlingsdirektiv bör utfärdas på lagnivå. På basis av remissvaren har bestämmelsen om utfärdande av handlingsdirektiv strukits ur propositionen. Ägarstyrningen av bolaget är till denna del beroende av lagen om statens bolagsinnehav och ägarstyrning (1368/2007). I flera utlåtanden ansågs det viktigt att i lagen ta in en bestämmelse om bolagets styrelse och dess sammansättning. Det har vid beredningen dock inte ansetts nödvändigt att ta in en sådan bestämmelse, utan det föreslås att beslut om styrelsens sammansättning ska fattas av arbets- och näringsministeriet, som ansvarar för ägarstyrningen, i enlighet med aktiebolagslagen (624/2006) och lagen om statens bolagsinnehav och ägarstyrning (1368/2007). På basis av utlåtandet från Klimatfonden Ab har den process som

ska iakttas vid de uppdrag som anförtros bolaget preciserats i specialmotiveringen till 4 §. Bestämmelserna om uppdrag i 4 § och motiveringen till paragrafen har också i övrigt preciserats utifrån remissvaren. Klimatfondens investeringsråds uppgifter och ställning i förhållande till bolagets organ har preciserats utifrån remissvaren. Dessutom konstateras det i motiveringen till 3 § att jord- och skogsbruksministeriet ska vara representerat i investeringsrådets minimisammansättning.

6.1.3 Förebyggande av snedvridning av marknaden och konkurrensneutralitet

Bolagets möjlighet att använda statligt stöd i sina finansieringsinstrument fick ett brett understöd i remissvaren. Möjligheten att utnyttja asymmetrisk finansiering ansågs vara ett värdefullt tillägg och statsstöden ansågs påskynda uppnåendet av målen angående utsläppsminskning och klimatneutralitet. Ytterligheterna representerades av ett utlåtande där det konstaterades att bolaget endast bör agera på marknadsvillkor och utlåtanen där det föreslogs att bolaget ska ges möjlighet att bevilja direkta understöd. Vid beredningen har direkta understöd inte ansetts möjliga på grund av att det är fråga om en aktör i aktiebolagsform. Den valda linjen får också stöd i remissvaren. En central observation som upprepas i utlåtandena är att även om möjligheten att utnyttja statligt stöd i princip anses vara positiv och ändamålsenlig, bör särskild uppmärksamhet fästas vid att förhindra snedvridning av marknaden och konkurrensen i fråga om statligt stöd. Frågan betonades framför allt i utlåtanden från privata aktörer men också i utlåtanden från offentliga aktörer. I detta sammanhang betonades behovet av den bestämmelse i 6 § 2 mom. som anknyter till statligt mervärde och marknadsbrist, det vill säga att en förutsättning för bolagets finansiering är att projektet över huvud taget genomförs eller genomförs vid en tidigare tidpunkt eller i större skala än utan bolagets finansiering. I remissvaren konstaterades det att dessa synpunkter hade beaktats i utkastet till proposition, men det föreslogs preciserande synpunkter som avgränsar användningen av statligt stöd. De viktigaste iakttagelserna som följer av remissvaren har tagits in i specialmotiveringen till 7 § i lagförslaget. I motiveringen konstateras nu tydligare att bolagets verksamhet i regel ska vara marknadsmässig samt ges exempel på olika situationer där statligt stöd kan utnyttjas. Även i övrigt preciseras tillämpningen av nödvändighets- och proportionalitetsprincipen. På basis av justitieministeriets remissutlåtande har till förslaget fogats en 8 § om tillsyn över statliga stöd.

Avdelningen för ägarstyrning vid statsrådets kansli lyfte i sitt utlåtande fram konkurrensneutraliteten och säkerställandet av att bolagets finansieringsstruktur är jämförbar med andra aktörer inom branschen, särskilt med beaktande av reservationsanslaget på 300 miljoner euro i den sjunde tilläggsbudgeten för 2020. Finanssiala ry konstaterade å sin sida att reservationsanslaget för Klimatfonden Ab och aktieinnehavets storlek är lämpliga med tanke på bolagets utgångsläge. Bolaget är inte så stort att marknaden snedvrids, men ändå så stort det att med tanke på de enskilda investeringarnas uppskattade storlek kan driva flera lovande projekt.

6.1.4 124 § i grundlagen och kriterierna för överföring av offentliga förvaltningsuppgifter

I justitieministeriets utlåtande ansågs det nödvändigt att närmare bedöma vilka av bolagets uppgifter som är offentliga förvaltningsuppgifter och vilka i lagen avsedda uppgifter som inbegriper sådan betydande utövning av offentlig makt som avses i 124 § i grundlagen. Likaså ansågs det nödvändigt att säkerställa att alla kriterier enligt 124 § för överföring av offentliga förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter uppfylls. I anslutning till överföring av offentliga förvaltningsuppgifter ansågs det nödvändigt att bland annat bedöma en utvidgning av användningsområdet för begäran om omprövning enligt 10 § och en precisering av det straffrättsliga tjänsteansvaret enligt 13 §. Propositionens förhållande till grundlagen och motiveringen till lagstiftningsordningen har kompletterats utifrån justitieministeriets utlåtande. Vidare har de offentliga

förvaltningsuppgifter som föreslås bli anförtrodda bolaget specificerats. Det har också säkerställts att kriterierna enligt 124 § uppfylls i fråga om överföring av offentliga förvaltningsuppgifter. Dessutom har de uppgifter som föreslås bli anförtrodda arbets- och näringsministeriet och som innebär betydande utövning av offentlig makt specificerats.

6.1.5 Andra iakttagelser

De anmärkningar som framförts i justitieministeriets utlåtande har i så stor utsträckning som möjligt beaktats genom ändringar i lagens paragrafer och i specialmotiveringen. På basis av justitieministeriets utlåtande har det gjorts ändringar i 1, 2, 3, 4, 5, 9, 10, 12, 13 och 14 § samt i specialmotiveringen till dessa paragrafer och till 6 §. Dessutom har det till lagförslaget fogats en ny 8 § om tillsyn över statliga stöd.

Klimatfonden Ab:s remissyttrande om bokföringen och finansiering genom flera utbetalningsposter har beaktats genom preciseringar i specialmotiveringen till 6 och 9 §. De preciseringar gällande Neste Ab:s aktier som föreslogs i utlåtandet från avdelningen för ägarstyrning vid statsrådets kansli har beaktats i propositionen.

6.2 Utlåtandet från rådet för bedömning av lagstiftningen och hur utlåtandet har beaktats

6.2.1 Sammandrag av rådets utlåtande

Rådet för bedömning av lagstiftningen har gett ett utlåtande om propositionen. Rådet ansåg att propositionens syfte och viktigaste förslag beskrivs på ett begripligt sätt, men att många omständigheter i samband med Klimatfondens verksamhet och behovet av fonden är oklara. Rådet för bedömning av lagstiftningen ansåg att utkastet till regeringens proposition var bristfälligt med tanke på kraven i anvisningen om konsekvensbedömning av lagförslag. Utkastet till proposition bör korrigeras i överensstämmelse med rådets utlåtande innan regeringens proposition lämnas till riksdagen.

Rådet för bedömning av lagstiftningen ansåg att de objekt och projekt som stöds bör beskrivas närmare i propositionen. Propositionens innehåll bör fokusera på det föreslagna instrumentet för statligt stöd och dess konsekvenser. I propositionen bör det åtminstone beskrivas huruvida verksamheten med statligt stöd bedrivs i samma skala och med samma typ av projekt som verksamheten på marknadsvillkor. Dessutom bör det bedömas hur finansieringen i stora drag fördelar sig mellan privata och offentliga projekt. Rådet anser att beskrivningen av vilka objekt som finansieras är tämligen allmän, vilket kan göra det svårt att tolka huruvida det statliga stödet används korrekt. Konsekvenserna för efterhandstillsynen över objekt som finansieras kunde kort beskrivas i propositionen. Propositionen ger också intrycket av att Klimatfonden verkar utanför budgetekonomin. Enligt utlåtandet bör frågan tas upp i propositionen och dess konsekvenser bedömas. Vidare bör man i propositionen öppet redogöra för huruvida Klimatfondens nya statliga stöd faller utanför budgetekonomin.

Rådet för bedömning av lagstiftningen ansåg att utkastet till proposition inte ger en tillräckligt klar bild av de marknadsbrister inom bekämpningen av klimatförändringen som kräver Klimatfondens stöd för att åtgärdas. Av utkastet till proposition framgår det inte heller hur Klimatfondens verksamhet avviker från till exempel Business Finlands eller Finlands Industriinvestering Ab:s. Med andra ord, för vilka ändamål behövs Klimatfondens nya statliga stödelement i jämförelse med andra aktörer? Vidare bör man i propositionen bedöma hur väsentlig uppgiften att utnyttja EU-finansiering är för Klimatfonden. Rådet för bedömning av lagstiftningen ansåg att de befintliga verktygens otillräcklighet inte framgår tillräckligt klart av utkastet till proposition. I propositionen bör det närmare motiveras vilka brister som finns i det nuvarande stödssystemet

och vilket mervärde Klimatfondens nya statliga stöd medför inom bekämpningen av klimatförändringen, påskyndandet av koldioxidsnålhet inom industrin och främjandet av digitaliseringen.

I sitt utlåtande betraktade rådet det som positivt att utkastet till proposition innehöll en grov bedömning av klimatnyttan i form av teoretiska kalkylmässiga uppskattningar av minskningen av mängden koldioxidekvivalenter för kapitallån som redan beviljats. Rådet ansåg också att utkastet till proposition i tillräcklig utsträckning behandlade remissvaren och de ändringar som gjorts på basis av dem.

6.2.2 Beaktande av utlåtandet från rådet för bedömning av lagstiftningen

Med stöd av statsrådets förordning om rådet för bedömning av lagstiftningen (1735/2015) är rådets uppgift att ge utlåtanden om konsekvensbedömningarna i utkasten till regeringens propositioner. Propositionens avsnitt om konsekvensbedömning har ändrats för att beakta alla de synpunkter som rådet för bedömning av lagstiftningen framfört i sitt utlåtande.

Rådet för bedömning av lagstiftningen ansåg i sitt utlåtande att det befintliga bolagets konsekvenser beskrivs onödigt omfattande i propositionen eftersom det nya förslaget gäller ett instrument för statligt stöd. Beskrivningen av bolagets nuvarande verksamhet har dock ansetts vara viktig bland annat för att grunderna för Klimatfondens verksamhet med statligt stöd inte kommer att avvika från grunderna för bolagets nuvarande verksamhet. Inom den verksamhet som inbegriper statligt stöd iakttas bolagets verksamhetssyfte samt finansierings- och effektkriterierna på samma sätt som i den nuvarande verksamheten på marknadsvillkor. Genom att beskriva bolagets nuvarande verksamhet belyser man alltså samtidigt grunderna och förutsättningarna för verksamheten med statligt stöd. Dessutom gäller propositionen inte enbart instrumentet för statligt stöd, utan lagen föreslås innehålla bestämmelser om bolagets förvaltning och verksamhet generellt, också när det inte är fråga om statligt stöd.

7 Specialmotivering

1 §. Bolagets syfte. Enligt 1 § i lagförslaget bedriver Klimatfonden Ab kapitalplaceringsverksamhet och annan finansieringsverksamhet och dess syfte är att främja bekämpningen av klimatförändringen, påskyndandet av koldioxidsnålhet inom industrin och digitaliseringen i Finland.

Bolaget ska ha möjlighet att mångsidigt utnyttja olika finansiella instrument i sin verksamhet. Det väsentliga är att investeringsverksamheten och den övriga finansieringsverksamheten är kopplade till bolagets syfte. Klimatfonden Ab är ett bolag med statliga specialuppgifter som bildats för att fullgöra sitt syfte. Bolagets verksamhet fokuserar på bekämpning av klimatförändringen, påskyndande av koldioxidsnålhet inom industrin och främjande av digitaliseringen. Klimatfondens uppgift är att minska koldioxidavtrycket och stärka koldioxidhandavtrycket samt att främja innovativa klimat- och digitaliseringslösningar i syfte att minska växthusgasutsläppen, stärka kolsänkorna, effektivisera användningen av naturresurser och främja den biologiska mångfalden. Till bolagets uppgifter hör också att dra nytta av EU-finansiering. Med begreppet koldioxidfotavtryck avses utsläpp som uppkommer genom en produkt eller tjänst. Med koldioxidhandavtryck avses å sin sida de positiva klimatteffekter som en produkt eller tjänst åstadkommer till följd av minskad klimatbelastning. Att noggrannare fastställa tyngdpunkterna för bolagets verksamhet är inte ändamålsenligt med beaktande av den osäkerhet som hänför sig till den tekniska utvecklingen och klimatförändringen och som framhäver betydelsen av teknikneutralitet. Digitaliseringsprojekt som finansieras av Klimatfonden hänför sig i regel till bekämpning av klimatförändringen och påskyndande av koldioxidsnålheten inom industrin. Klimatfonden kan också finansiera andra digitaliseringsprojekt under förutsättning att de till sina

RP 116/2022 rd

miljökonsekvenser är minst neutrala och att man med hjälp av dem kan uppnå någon annan betydande samhällelig fördel.

Enligt bolagets handlingsdirektiv ska cirka 65 procent av de objekt som finansieras anknyta till klimatförändringen och cirka 35 procent till digitaliseringen, så att huvudvikten i investeringsverksamheten ligger på bekämpning av klimatförändringen och påskyndande av koldioxidsnålhet inom industrin. Den procentuella fördelningen (65/35) är riktgivande och granskas på lång sikt. Fördelningen kan antingen grunda sig på värdet i euro eller på antalet objekt, bland annat beroende på det framtida projektflödet och tillgången till finansiering. Arbets- och näringsministeriet kan föreslå en ändring av den procentuella fördelningen för det finanspolitiska ministerutskottet.

Det primära målet för Klimatfondens finansiering är investeringar i industriell skala, där det till exempel handlar om projekt för att demonstrera ny teknik. Storleken på sådana investeringar är vanligen 5—50 miljoner euro. De viktigaste bedömningskriterierna är till exempel om en betydande investering tidigare läggts, om en investering har potential att minska utsläppen och hur innovativ lösningen är, om en investering genomförs i större omfattning än vad fallet skulle vara vid en marknadsbaserad plan eller om ett projekt är inriktat på Finland. En central prioritering kommer dessutom att vara att objekten bevisligen i avsevärd grad kan bidra till att minska utsläppen eller användningen av icke-förnybara naturresurser jämfört med dagens lösningar.

De objekt som finansieras kan vara privata eller offentliga projekt. Klimatfonden kan även delta i offentliga plattformar som effektiviserar utnyttjandet av data samt i samprojekt mellan den privata och den offentliga sektorn. Klimatfonden kan i undantagsfall göra stora investeringar på över 50 miljoner euro, men de hör inte till bolagets primära verksamhet.

2 §. Uppgifter. Enligt 1 mom. ska bolaget för att uppnå syftet med sin verksamhet bevilja finansiering i form av eget och främmande kapital samt mellanfinansiering, stifta och investera i fonder samt köpa, sälja, äga och besitta aktier, bolagsandelar och motsvarande andelar samt värdepapper och fast egendom.

För sin operativa verksamhet ges bolaget mångsidiga möjligheter att använda olika investerings- och finansieringsinstrument för att uppnå det syfte som anges i 1 §. Bolagets verksamhet föreslås inte bli begränsad till denna del, utan den operativa verksamheten möjliggörs flexibelt i olika situationer, dock alltid så att den är förenlig med bolagets syfte.

Enligt 2 mom. kan bolaget göra investeringar enligt 1 mom. i utländska fonder och företag, om dessa investeringar främjar den ekonomiska utvecklingen i Finland. Klimatfonden Ab ska kunna investera i utländska fonder och målföretag under förutsättning att investeringarna är förknippade med ett finländskt intresse och att de också i övrigt är förenliga med bolagets syfte enligt 1 §. Som exempel kan nämnas investeringar i Finland som en i Finland registrerad filial till ett företag som är verksamt inom EES-området gör i enlighet med Klimatfondens syfte eller en utländsk fond vars finansieringsobjekt är åtgärder som syftar till att bekämpa klimatförändringen i Finland och dess närområde, såsom skydd av Östersjön eller samnordiska klimatprojekt.

Enligt 3 mom. ska bestämmelserna i 1 och 2 mom. dock inte tillämpas på investeringar som hänför sig till bolagets finansförvaltning eller likviditetssäkring. Investeringar i bolagets operativa verksamhet ska göras inom ramen för bolagets syfte enligt 1 §. Det begränsar dock inte bolagets möjligheter att göra investeringar som anknyter till sedvanlig finansförvaltning och likviditetssäkring. Bolaget kan för att säkerställa likviditeten och av finansiella skäl exempelvis deponera medel på bankkonton, göra tidsbundna depositioner och placera i räntefonder med låg

risk och som snabbt kan omsättas i likvida medel och i aktier i offentligt noterade bolag som ger god utdelning. Också vid investeringar som hänför sig till finansförvaltning och likviditets-säkring bör principerna för ansvarsfulla investeringar beaktas. I mån av möjlighet bör bolaget prioritera fonder som har en särskilt fastställd klimatpolicy eller policy för koldioxidsnålhet eller som annars strävar efter att minimera de negativa klimatkonsekvenserna av sin investeringsverksamhet.

Avsikten med paragrafen är inte att ingripa i de nuvarande eller kommande innehavs- och förvaltningsarrangemangen mellan statsrådets kansli och bolaget i fråga om aktier som bolaget äger. För närvarande innehar bolaget 8,3 procent av aktierna i Neste Abp och av det röstetal som samtliga aktier medför. Dessa aktier hör inte till de aktier som bolaget självständigt kan disponera över. Beslut om eventuella ändringar i bolagets ägarandel och andra åtgärder med motsvarande verkningar i Neste Abp eller i andra bolagsinnehav på vilka tillämpas lagen om statens bolagsinnehav och ägarstyrning (1368/2007) fattas enligt vad som föreskrivs i den lagen. Statsrådets kansli har föredragningsansvaret i statsrådet i fråga om aktier i Neste Abp.

3 §. Ägarstyrning och bolagets investeringsråd. Enligt 1 mom. hör bolaget till arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde och arbets- och näringsministeriet svarar för ägarstyrningen av bolaget.

Ministeriet svarar för ägarstyrningen av bolaget på det sätt som föreskrivs i lagen om statens bolagsinnehav och ägarstyrning (1368/2007). Enligt 1 § i den lagen tillämpas lagen på beslutsfattande som gäller statens bolagsinnehav och på statens ägarstyrning i bolag med statlig majoritet och i statens intressebolag. Arbets- och näringsministeriet svarar med stöd av 5 § i denna lag för ägarstyrningen av bolaget.

Enligt paragrafens 2 mom. ska bolagets hela aktiestock vara i statens direkta ägo och besittning.

Med anledning av att bolaget har som offentlig förvaltningsuppgift att bevilja statsstöd är det ändamålsenligt att hela bolagets aktiestock är i statens direkta ägo och besittning. På beslutsfattandet om bolagsinnehav och ändringar i innehavet tillämpas lagen om statens bolagsinnehav och ägarstyrning.

Enligt 3 mom. utnämner arbets- och näringsministeriet för bolaget ett investeringsråd som har till uppgift att årligen ge arbets- och näringsministeriet en bedömning av hur bolaget bör utveckla sin verksamhet för att dess mål ska uppnås.

Investeringsrådet ska säkerställa ett tvärsektoriellt perspektiv i bolagets verksamhet. Investeringsrådet är inte ett sådant formellt organ som avses i aktiebolagslagen (624/2006), såsom styrelsen, förvaltningsrådet, bolagsstämman och verkställande direktören, utan ett särskilt organ som rapporterar till arbets- och näringsministeriet om bolagets verksamhet och förändringar i dess omvärld. Investeringsrådets uppgift är att skapa en bild av statsrådets gemensamma strategiska mål för bolagets verksamhet. Detta bidrar till att säkerställa att bolagets verksamhet är förenlig med målen för de centrala förvaltningsområdena och att utvecklingen i omvärlden beaktas. Avsikten är att stärka bolagets förutsättningar att genomföra horisontella mål i syfte att bekämpa klimatförändringen, främja digitaliseringen och påskynda koldioxidsnålheten inom industrin.

Investeringsrådet behandlar inte enskilda investeringsbeslut eller beslut om att frigöra sig från investeringar och rådet har inte heller annars några uppgifter som hör till bolagets organ. Under sina möten behandlar investeringsrådet i första hand aktuella teman som hänför sig till bolagets investeringsverksamhet och allmänna verksamhetsmiljö. Bolagets verksamhet och dess resultat

presenteras vid investeringsrådets möten. Investeringsrådet utnämns av arbets- och näringsministeriet. Utöver arbets- och näringsministeriet är åtminstone statsrådets kansli, finansministeriet, miljöministeriet, kommunikationsministeriet och jord- och skogsbruksministeriet representerade i investeringsrådet. Till investeringsrådet kan också kallas andra representanter från exempelvis den offentliga förvaltningen och forskningscentralerna. Ordförandeskapet i investeringsrådet roterar. Det betalas inte något arvode till medlemmarna i investeringsrådet. Investeringsrådet sammanträder 2–4 gånger per år på kallelse av ordföranden. Investeringsrådet godkänner en arbetsordning för sig.

Investeringsrådet ska årligen för arbets- och näringsministeriet lägga fram en skriftlig bedömning av hur Klimatfonden bör utveckla sin verksamhet för att målen ska kunna uppnås. Arbets- och näringsministeriet beaktar bedömningen som ett led i ägarstyrningsprocessen.

4 §. Styrningen av bolagets verksamhet. Enligt paragrafen kan arbets- och näringsministeriet ge bolaget uppdrag lämpar sig för bolagets syfte.

Genom den föreslagna bestämmelsen framhävs transparent arbets- och näringsministeriets rätt enligt aktiebolagslagen (624/2006) att i egenskap av ensam ägare styra bolagets verksamhet. Normalt innebär detta att ägaren har möjlighet att fästa bolagets uppmärksamhet vid ett projekt eller en verksamhet som den anser viktig genom att ge bolaget i uppdrag att exempelvis utreda om förutsättningarna för bolagets deltagande uppfylls. Det slutliga beslutet om investeringen fattas då av bolagets styrelse med de befogenheter och ansvar som anges i aktiebolagslagen. Uppdragen kan också hänföra sig till en situation där arbets- och näringsministeriet har identifierat behovet av en statlig stödordning som är förenlig med bolagets syfte och ber bolaget att utifrån dess sakkunskap om omvärlden och marknaden utreda om stödordningen är genomförbar och i så fall under vilka förutsättningar. Det slutliga beslutet om införandet av en statlig stödordning fattas då av bolagets styrelse med de ansvar som anges i aktiebolagslagen och som tillämpas på förvaltningsbeslut. Uppdragen kan också omfatta informationsinsamlings- och utredningsuppdrag som anförtros bolaget, till exempel i anknytning till marknadsdata inom bolagets verksamhetsområde. Aktieägarna kan också fatta beslut enligt 5 kap. 1 § 2 mom. och 2 § 2 mom. i aktiebolagslagen i ärenden som hör till styrelsens eller verkställande direktörens allmänna behörighet. Dessa beslut betraktas inte som sådana i paragrafen avsedda uppdrag som kan ges bolaget.

De uppdrag som ges bolaget ska vara förenliga med bolagets syfte enligt 1 §. De investeringar som uppdragen eventuellt kan leda till förutsätts uppfylla samma villkor som bolagets andra investeringar. Uppdragen ska ges bolaget skriftligen, varvid uppdragets innehåll och tidsfristen för svar ska framgå. Bolaget ska lämna sitt svar eller sin bedömning av hur genomförbart uppdraget är till arbets- och näringsministeriet inom den tidsfrist som anges i uppdraget. Aktieägarens beslut enligt 5 kap. 1 § 2 mom. och 2 § 2 mom. i aktiebolagslagen i ärenden som hör till bolagsstyrelsens eller verkställande direktörens allmänna behörighet gäller exceptionella speciellsituationer. Huvudregeln är att bolaget ska fästa uppmärksamhet vid ett projekt eller en verksamhet som anses viktig samt andra utredningsuppgifter i anslutning till insamling och produktion av information.

5 §. Bolagets skyldighet att lämna uppgifter. Bolaget ska enligt 1 mom. på arbets- och näringsministeriets begäran lämna ministeriet de uppgifter som behövs för styrningen av och tillsynen över bolagets verksamhet.

Lämnandet av uppgifter ska basera sig på en skriftlig begäran från arbets- och näringsministeriet. Klimatfonden är skyldig att på begäran lämna arbets- och näringsministeriet de uppgifter som behövs för styrningen av och tillsynen över Klimatfondens verksamhet.

Enligt paragrafens 2 mom. ska bolaget trots sekretessbestämmelserna på begäran av arbets- och näringsministeriet lämna ministeriet de uppgifter som är nödvändiga för att fatta beslut om avbrytande av utbetalning av statligt stöd, återkrav av statligt stöd och granskning som gäller stöd-mottagare.

På myndighetshandlingar som hänför sig till skötseln av bolagets offentliga förvaltningsuppgifter tillämpas lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999). Bolaget ska trots sekretessbestämmelserna lämna arbets- och näringsministeriet de uppgifter som är nödvändiga för övervakningen, avbrytande av utbetalning eller återkrav av statligt stöd. Bestämmelsen behövs för att uppfylla villkoret i 29 § 1 mom. 1 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Det kan till exempel gälla Klimatfondens uppgifter om ekonomin och verksamheten i ett företag som får finansiering som inbegriper statligt stöd, om de är nödvändiga som stöd för arbets- och näringsministeriets beslut om övervakning av statliga stöd, avbrytande av utbetalning eller återkrav.

6 §. Ekonomiska verksamhetsprinciper. Enligt 1 mom. ska bolaget i sin verksamhet inte eftersträva så stor avkastning som möjligt, utan i egenskap av bolag med specialuppgifter främja syftet med sin verksamhet. Bolagets investeringar och finansieringsobjektens verksamhet ska vara företagsekonomiskt lönsamma på lång sikt. Utgifterna för bolagets verksamhet ska i princip täckas med inkomsterna från bolagets verksamhet.

Kännetecknande för ett bolag med specialuppgifter är att bolaget inte strävar efter att maximera avkastningen av den egna verksamheten, utan har som mål att genomföra sina samhällsuppgifter så effektivt som möjligt och att maximera det samhälleliga resultatet. För enskilda investerings- och finansieringsbeslut förutsätts dock att både bolagets investering och den verksamhet som finansieringsobjektet bedriver är företagsekonomiskt lönsam på lång sikt. Bolaget gör investeringar och beviljar finansiering inom ramen för det syfte som anges i 1 §. Investerings- och finansieringsverksamheten inbegriper risktagning, och trots den ekonomiska förhandsbedömningen är alla investeringar inte lönsamma för bolaget i slutändan. I fråga om omsorgsplikten och ansvaret för bolagets förvaltning iakttas således aktiebolagslagen (624/2006). Utgångspunkten är att bolaget endast gör investeringar som utifrån ekonomiska förhandsbedömningar är lönsamma för bolaget och inte investerar i företag vars verksamhet inte bedöms vara företagsekonomiskt lönsam ens på lång sikt. Att finansieringsobjektet är företagsekonomiskt lönsamt innebär att finansieringstagaren har ekonomiska förutsättningar att upprätthålla sin verksamhet och göra de investeringar som verksamhetens kontinuitet förutsätter. Bolaget strävar inte efter att maximera avkastningen, utan är ett bolag med specialuppgifter som arbetar för att bekämpa klimatförändringen, påskynda koldioxidnsålheten och främja digitaliseringen. Bolaget ska på ett mätbart och målinriktat sätt följa och utveckla effektiviteten i den egna verksamheten, med beaktande av särdragen i det uppdrag som fastställts för bolaget. Utgångspunkten är att bolaget ska bedriva sin verksamhet med avkastningen av sitt kapital, inklusive de medel som återförs från bolagets investeringar och finansiering. Denna avkastning ska i regel täcka Klimatfondens finansieringsverksamhet och administrativa kostnader. På lång sikt bör alltså bolagets investeringar och finansieringsobjekt sammantaget sett vara självbärande. Bolagets kapitalbehov bedöms i samband med statens budgetprocess. I den sjunde tilläggsbudgeten för 2020 reserverades ett anslag på 300 miljoner euro för bolaget. Det är fråga om en finansinvestering som förutsätter avkastning till staten. Reservationsanslaget kan alltså inte användas för bolagets statliga stöd, utan det ska riktas till marknadsmässig verksamhet. För att påvisa att reservationsanslaget använts korrekt räcker det att bolaget efter utbetalningen av anslaget vid varje tidpunkt försäkras sig om att sammanlagt minst 300 miljoner euro av bolagets medel har riktats till marknadsmässig investeringsverksamhet och finansförvaltning. Transaktioner som inbegriper statligt stöd ska i princip finansieras med medel som inte investerats i bolaget som finansinvesteringar, såsom bolagets befintliga medel eller utdelning på aktier som bolaget äger.

RP 116/2022 rd

Enligt 2 mom. kan bolaget bevilja finansiering endast om finansiering från bolaget är en förutsättning för att projektet ska kunna genomföras eller för att det ska kunna genomföras vid en tidigare tidpunkt eller i större skala än utan bolagets finansiering. Bolagets investeringar får inte medföra betydande skada för miljön eller den biologiska mångfalden. Bolaget ska när det beviljar finansiering prioritera objekt vars förverkligande verifierbart skulle ha störst inverkan på främjandet av bolagets syfte.

Det bör kunna verifieras att bolagets deltagande i projektet ger ett mervärde. När bolaget väljer finansieringsobjekt ska det särskilt bedöma om dess deltagande i ett projekt möjliggör en investering som annars inte skulle komma i fråga eller om investeringen blir större eller tidigare läggs tack vare bolagets deltagande. Om bolaget under processens gång får veta att dess finansieringsandel inte medför något tidsmässigt, kvantitativt eller kvalitativt mervärde för projektet jämfört med annan privat eller offentlig finansiering som erbjuds, ska bolaget dra sig ur projektet. Klimatfonden ska koncentrera sin finansiering till områden där andra aktörers åtgärder (t.ex. Finlands Industriinvestering Ab, Finnvera Abp eller Business Finland) inte når fram eller där de olika aktörernas åtgärder kompletterar och stöder varandra.

Bolagets mål är att genom sin finansiering åstadkomma positiva samhällsliga och miljömässiga konsekvenser. Bolagets finansieringsbeslut får inte ha betydande skadliga miljökonsekvenser. När Klimatfonden Ab fattar ett investeringsbeslut ska det bedöma vilka effekter investeringen har på klimatförändringen. Vidare ska bolaget beakta på vilket sätt investeringen påverkar utvecklingen i fråga om den biologiska mångfalden och säkerställa att investeringen inte medför betydande skada för mångfalden. Uteslutning av betydande skada kan påvisas exempelvis genom iakttagande av principen ”orsaka inte betydande skada” enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2020/852 om inrättande av en ram för att underlätta hållbara investeringar och om ändring av förordning (EU) 2019/2088. Begreppet biologisk mångfald överensstämmer med definitionen i den förordningen och i Förenta nationernas konvention om biologisk mångfald. När de grundläggande ekonomiska och andra villkoren uppfylls bör bolaget fatta sina finansieringsbeslut utifrån projektens samhällsliga och miljömässiga konsekvenser, såsom investeringens potential att minska utsläppen. Att inkludera en noggrann konsekvensbedömning i prövningen av finansieringsbesluten, finansieringsavtalen och uppföljningen av finansieringsobjekten utgör ett särdrag för bolagets finansiering. I det avseendet skiljer sig bolaget från den övriga finansmarknaden, vilket kan ge de företag som är föremål för bolagets finansiering särskilt mervärde. Bolaget ska när det fattar finansieringsbeslut prioritera objekt vars förverkligande verifierbart skulle ha störst inverkan på främjandet av bolagets syfte. Bolaget är ett bolag med statliga specialuppgifter, vars syfte inte är att maximera avkastningen utan att främja fullgörandet av en specialuppgift i enlighet med bolagets syfte. När bolaget fattar beslut om finansiering av objekt som uppfyller de ekonomiska och andra villkor som ställs i lagstiftningen och av myndigheterna och bolaget, ska det prioritera de finansieringsobjekt som på bästa sätt främjar bolagets syfte. Bolaget rangordnar således inte finansieringsobjekten enbart utifrån deras avkastningspotential, utan i första hand utifrån hur positiv inverkan projektet skulle ha på ett eller flera av bolagets syften. Bolaget ska kunna verifiera de positiva effekterna. Som en grund för bedömningen av huruvida effekterna är positiva kan man använda potentialen för utsläppsminskningar i de projekt som jämförs. Till denna del lämnas bedömningsgrunderna öppna. De anges i närmare handlingsdirektiven eller finansieringskriterierna. Bedömningsgrunderna ska vara objektiva kriterier som lämpar sig för mätning av hur syftet med bolagets verksamhet uppnås, och de ska grunda sig på evidensbaserad kunskap. Bolaget ska se till att det läggs fram både tillräckliga och jämlika och icke-diskriminerande grunder för valet av finansieringsobjekt. Motiveringsskyldigheten accentueras i fråga om finansieringsbeslut som omfattar statligt stöd och det ansvar som anknyter till skötseln av en offentlig förvaltningsuppgift ska tillämpas på beslutsfattandet. Det blir numera allt vanligare också hos privata investerare att vid prövningen av

investeringsbeslut beakta investeringsobjektens klimatkonsekvenser och andra samhällliga konsekvenser.

Enligt paragrafens 3 mom. ska bolagets investeringar och den finansiering som bolaget beviljar vara marknadsmässiga, såvida det inte är fråga om beviljande av statligt stöd enligt 7 §.

Marknadsmässigheten bör påvisas på förhand (ex ante) och dokumenterat innan varje transaktion genomförs. I praktiken betyder det att bolaget i sin investerings- och finansieringsverksamhet ska iaktta principen om en marknadsekonomisk aktör enligt Europeiska unionens regler om statligt stöd. Enligt denna princip medför finansiella transaktioner som genomförs av offentliga organ (inbegripet offentliga företag) ingen fördel och utgör därför inte statligt stöd i det fall att de uppfyller normala marknadsvillkor. Kommissionens tillkännagivande om begreppet statligt stöd enligt artikel 107.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (2016/C 262/01) (EUT C 262, den 19 juli 2016, s. 3–52) innehåller information om tillämpningen av kriteriet om en marknadsekonomisk aktör. Ett allmänt sätt att bedöma kriteriet om en marknadsekonomisk aktör är att granska huruvida transaktionen genomförs på samma villkor (pari passu) som gäller för privata aktörer. Marknadsmässigheten kan dock också påvisas utifrån exempelvis en jämförande analys och andra bedömningsmetoder. De olika varianterna i marknadsekonomitestet har samma syfte, det vill säga att visa att en privat aktör av jämförbar storlek som verkar under normala marknadsekonomiska förhållanden skulle ha utfört transaktionen under samma omständigheter. Om en medlemsstat hävdar att den agerade som en marknadsekonomisk aktör, men det råder tvivel om detta, ska medlemsstaten lägga fram bevis som visar att beslutet att genomföra transaktionen fattades på grundval av uppskattningar som skulle ha gjorts av en rationell marknadsaktör (med samma egenskaper som det berörda offentliga företaget) under liknande omständigheter för att fastställa transaktionens lönsamhet eller ekonomiska fördelar. Rådets förordning (EU) 2015/1589 av den 13 juli 2015 om genomförandebestämmelser för artikel 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (kodifiering) (EUT L 248, den 24 september 2015, s. 9) gäller förfaranden för statligt stöd. I artikel 17.1 i förordningen föreskrivs det om en preskriptionstid på tio år för kommissionens rätt att besluta om återkrav av stöd. Enligt artikel 17.2 i samma förordning börjar preskriptionstiden den dag då det olagliga stödet beviljas mottagaren antingen som individuellt stöd eller på grundval av en stödordning. I fråga om en stödordning börjar preskriptionstiden inte den dag då den rättsliga grunden för stödordningen godkändes, utan vid den tidpunkt då det individuella stödet beviljades inom ramen för denna stödordning. Av detta följer att Klimatfonden under minst tio år räknat från tidpunkten för transaktionen i fråga bör bevara förhandsberäkningar och uppgifter för varje transaktion som den genomför och som visar att marknadsekonomitestet är uppfyllt.

Enligt förslaget kan kravet på att investeringar och finansiering ska vara marknadsmässiga slopas när det är fråga om beviljande av enskilt statligt stöd som beviljas med stöd av 7 § eller individuellt stöd som beviljas med stöd av en stödordning. Även då förutsätts det dock i enlighet med 6 § 1 mom. att finansieringsobjektet är företagsekonomiskt lönsamt på lång sikt. Likaså ska en investering som bolaget gör vara företagsekonomiskt lönsam på lång sikt, men den behöver inte vara marknadsmässig. Bolaget kan således inte i fråga om enskilda investerings- och finansieringsbeslut helt avstå från avkastning, men det kan förutsätta en avkastning som är mindre än privata investerare räknar med. Av detta följer också att bolaget inte kan bevilja finansiering helt utan motprestation, det vill säga i form av understöd.

7 §. Beviljande av statligt stöd. Enligt paragrafen kan bolaget genom sitt beslut bevilja sådan finansiering som avses i den föreslagna lagen så att finansieringen inbegriper statligt stöd. Bolaget får inom ramen för bestämmelserna och föreskrifterna om statligt stöd besluta att i sin investeringsverksamhet och övriga finansieringsverksamhet ta en större risk eller nöja sig med en mindre avkastning än vad privata investerare är eller skulle vara beredda att godkänna i en

motsvarande situation. Bolaget kan bevilja statligt stöd både som enskilt stöd och genom en statlig stödordning.

Möjligheten att bevilja statligt stöd måste föreskrivas genom lag, eftersom bolaget inte är en myndighet och det är fråga om att bolaget sköter en offentlig förvaltningsuppgift. Bolaget ska när det beslutar om beviljande av statligt stöd försäkra sig om att kraven på god förvaltning, såsom objektivitet och skydd för berättigade förväntningar, uppfylls. Beslut om beviljande av statligt stöd fattas som förvaltningsbeslut enligt förvaltningslagen (434/2003). Paragrafen tillåter bolaget att i fråga om en enskild investering godkänna sämre finansieringsvillkor än vad privata investerare som medfinansierar projektet godkänner eller en privat aktör av samma storlek som agerar under normala marknadsekonomiska förhållanden är beredd att godkänna i samma situation. Finansieringen genomförs då på villkor som avviker från normala marknadsförhållanden, varvid förutsättningarna för kriteriet om en marknadsekonomisk aktör inte uppfylls och det således är fråga om statligt stöd enligt artikel 107.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Paragrafen tillåter finansiering som kan betraktas som statligt stöd både när en eller flera privata investerare deltar i finansieringen och när bolaget ensamt investerar i målbolaget. De villkor som avviker från normala marknadsförhållanden gäller i första hand storleken på den eventuella avkastningen av investeringarna. Då nöjer sig bolaget till exempel med att en privat investerare får en större andel av avkastningen. Bolaget ska också kunna ta större risker än privata investerare. Då kan bolaget till exempel i fråga om en investering som görs tillsammans med privata investerare i finansieringsvillkoren godkänna en sämre förmånsrätt för sin fordran, om målbolaget blir föremål för ett insolvensförfarande. I fråga om en investering som bolaget gör ensamt innebär avvikelse från marknadsvillkoren till exempel att räntan på ett kapitallån som bolaget beviljar är förmånligare än räntan på kapitallån som kan betraktas som marknadsmässiga. Det statliga stödet utgörs då av skillnaden mellan räntan på det kapitallån som bolaget beviljar och räntan på ett kapitallån som beviljas på marknadsvillkor.

Enligt den föreslagna bestämmelsen kan bolaget godkänna asymmetriska finansieringsvillkor i förhållande till privata finansärer som deltar i finansieringen av projektet. Bolaget kan också annars avvika från den marknadsekonomiska investeringsprincipen, men bestämmelsen förpliktar inte till detta förfarande utan möjliggör det. Bolaget ska således ha prövningsrätt i fråga om villkoren för enskilda transaktioner. Utgångspunkten är bestämmelsen i 6 § 3 mom. om att bolagets investeringar och finansiering ska vara marknadsmässiga, och avsikten är att bolagets verksamhet i regel ska vara marknadsmässig. Genom den föreslagna 7 § ges bolaget möjlighet att avvika från kravet på marknadsmässighet, om – enligt en objektiv bedömning – bolagets syfte enligt 1 § därigenom kan fullföljas effektivare i ett enskilt fall eller, när det är fråga om en statlig stödordning, bedömt på nivån för de stödberättigade företagen. Bolaget ska också försäkra sig om att beloppet av det statliga stödet inte överskrider vad som är nödvändigt för att uppnå det uppställda målet. Bland de alternativa instrumenten för statligt stöd bör man välja det som leder till det bästa resultatet i förhållande till det uppställda målet och som ger minsta möjliga negativa effekter för konkurrensen. Genom tillämpningen av nödvändighetsprincipen och proportionalitetsprincipen strävar man efter att å ena sidan använda samhällets medel så effektivt som möjligt och å andra sidan minimera de snedvridande effekterna av statligt stöd på konkurrensen. Särskild uppmärksamhet bör fästas vid att konkurrensläget på marknaden är fortsatt jämligt och att asymmetriska finansieringsvillkor eller andra statliga stöd inte snedvrider marknaden. Det kan vara ändamålsenligt att utnyttja statligt stöd bland annat när finansiering för ett projekt som är förenligt med bolagets mål inte kan ordnas på marknadsvillkor därför att projektets tidsspann är längre än vanligt eller investeringsbehovet är exceptionellt stort eller för att finansiering från Europeiska unionen ska kunna kanaliseras till förmån för Finland.

Avvikelse från marknadsvillkoren innebär att Europeiska unionens regler om statligt stöd blir tillämpliga, eftersom privata investerare till följd av bolagets deltagande får en bättre avkastning

på sina investeringar eller bättre finansieringsvillkor än vad de skulle få under normala marknadsförhållanden. Målbolaget får dessutom finansiering i ett läge där det under normala marknadsförhållanden inte skulle få det eller få det på andra villkor. Eftersom förmånen är en följd av statens handlande och det är fråga om statliga medel, betraktas finansieringen som statligt stöd till de privata investerarna eller målföretaget. Bolaget måste inhämta kommissionens förhandsgodkännande av ett enskilt stöd eller en stödordning innan stöd beviljas. Beroende på situationen förutsätter kommissionens godkännande antingen en separat anmälan om statligt stöd eller planering av en stödåtgärd så att den exempelvis uppfyller villkoren i kommissionens förordning (EU) nr 651/2014 genom vilken vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget. Även i det senare fallet är det för rättssäkerhetens skull i praktiken nödvändigt att göra en anmälan om statligt stöd, utom när situationen är mycket entydig.

Innan ett enskilt stöd beviljas eller en stödordning införs ska Klimatfonden enligt lagen om allmänna förutsättningar för stöd som beviljas för ekonomisk verksamhet (429/2016) begära utlåtande av företagsstödsdelegationen. Klimatfonden ska i egenskap av stödmyndighet med stöd av lagen om kundinformationssystemet för företagstjänster (293/2017) föra in uppgifter om beviljande och betalning av stöd i kundinformationssystemet för företagstjänster.

8 §. Tillsyn över statliga stöd. Enligt paragrafen ska bolaget övervaka användningen av det statliga stöd som det beviljat. Bolaget ska underrätta arbets- och näringsministeriet om uppgifter som kan föranleda att utbetalningen av statligt stöd avbryts eller att statligt stöd återkrävs eller att en stödmottagare blir föremål för granskning.

Bolaget ska övervaka användningen av det statliga stöd som det beviljat med stöd av 7 §. Det är ändamålsenligt att bolaget självt ansvarar för tillsynen, eftersom bolaget står i avtalsförhållande till finansieringsmottagaren och tillsynen effektivt kan genomföras genom villkor som tas in i finansieringsavtalen. Andra metoder för att genomföra tillsynen är till exempel kontroll av stödmottagarens bokslutsuppgifter. Bolaget ska göra en anmälan till arbets- och näringsministeriet om avbrytande av utbetalning och återkrav av stöd som hänför sig till bolagets investeringsverksamhet, om bolaget får kännedom om en grund för avbrytande eller återkrav. Likaså ska arbets- och näringsministeriet underrättas i det fall att bolaget får kännedom om omständigheter som kan leda till granskning av stödmottagaren. Beslut om avbrytande av utbetalning av statligt stöd, återkrav av statligt stöd och granskning som gäller stödmottagare ska fattas av arbets- och näringsministeriet. Med stöd av 5 § 2 mom. ska Klimatfonden Ab trots sekretessbestämmelserna på begäran av arbets- och näringsministeriet lämna ministeriet de uppgifter som är nödvändiga för att fatta beslut om avbrytande av utbetalning av statligt stöd, återkrav av statligt stöd och granskning som gäller stödmottagare. Således ska de uppgifter om mottagare av statligt stöd som bolaget innehar lämnas till arbets- och näringsministeriet oberoende av om de innehåller exempelvis uppgifter som gäller privata företagshemligheter. Bolaget ska alltså övervaka användningen av det statliga stöd som det beviljat och underrätta arbets- och näringsministeriet om de grunder för avbrytande eller återkrav av stöd eller för granskning som gäller stödmottagaren som bolaget får kännedom om.

9 §. Beslut om återkrav och granskningar. Enligt paragrafens 1 mom. beslutar arbets- och näringsministeriet om avbrytande av utbetalning av och om återkrav av statligt stöd som bolaget beviljat samt om granskningar som gäller stödmottagare.

Beslut om avbrytande av utbetalning och återkrav av stöd samt granskning som gäller stödmottagare inbegriper med tanke på 124 § i Finlands grundlag sådan betydande utövning av offentlig makt som endast kan utövas av myndigheter. Därför ska beslut om avbrytande av utbetalning av stöd och om återkrav av stöd samt om granskning som gäller stödmottagare fattas av arbets-

RP 116/2022 rd

och näringsministeriet. Arbets- och näringsministeriets beslut kan beroende på omständigheterna gälla antingen återkrav av stöd eller avbrytande av utbetalning eller båda åtgärderna samtidigt. Arbets- och näringsministeriets beslut om avbrytande av utbetalning och återkrav hänför sig till situationer där antingen Klimatfonden Ab:s stödbeslut eller stödmottagarens verksamhet strider mot EU:s regler om statligt stöd eller stödmottagaren har förfarit på det sätt som avses i 4 mom. Avbrytande av utbetalning av stöd genom arbets- och näringsministeriets förvaltningsbeslut bör inte förväxlas med avbrytande av utbetalning på basis av villkoren i finansieringsavtalet mellan Klimatfonden Ab och stödmottagaren. Ett centralt särdrag i Klimatfonden Ab:s finansiering är att det i finansieringsavtalet ska avtalas om finansiering som genomförs genom flera utbetalningsposter, och i finansieringsavtalet ingår vanligen villkor som den andra parten måste uppfylla för att följande utbetalning ska kunna göras. Avbrytande av utbetalning på grund av att en part inte har uppfyllt finansieringsavtalets villkor för utbetalning av följande utbetalningspost ska inte betraktas som avbrytande av utbetalning i den mening som avses i denna paragraf. Närmare bestämmelser om beslut om avbrytande av utbetalning och återkrav av statligt stöd finns i 3 och 4 mom. och om granskning som gäller stödmottagare i 5 mom.

Bolaget ska enligt 2 mom. främja verkställigheten av beslut som arbets- och näringsministeriet fattat med stöd av 1 mom.

Med det avses stödåtgärder, däribland uppföljning och rapportering, som kan hänföra sig till avbrytande av utbetalning av stöd, återkrav av stöd och granskning som gäller stödmottagare. När arbets- och näringsministeriets beslut om återkrav, i vilket stödmottagaren åläggs att betala tillbaka stöd, har vunnit laga kraft ska ministeriet vidta åtgärder för att genomföra återkravet.

I paragrafens 3 mom. sägs det att om ett statligt stöd som bolaget beviljat grundar sig på men samtidigt strider mot kommissionens förordning (EU) nr 651/2014 genom vilken vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget, ska ett beslut om avbrytande av utbetalning eller om återkrav fattas.

När investeringen görs i enlighet med Klimatfonden Ab:s stödordning för statligt stöd, som grundar sig på kommissionens förordning (EU) nr 651/2014 genom vilken vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget, ska det företag som investeringen gäller och investeringen i företaget stämma överens med Klimatfonden Ab:s stödordning och den allmänna gruppundantagsförordningen. Ett beslut om avbrytande av utbetalning eller återkrav ska fattas om ett stöd som beviljats för särskilda ändamål eller på basis av en stödordning strider mot den allmänna gruppundantagsförordningen. En investering som strider mot den allmänna gruppundantagsförordningen kan exempelvis vara en investering i ett företag i svårigheter.

Om ett statligt stöd som bolaget beviljat grundar sig på någon annan förordning än den förordning som nämns i 3 mom., ska enligt 4 mom. ett beslut om avbrytande av utbetalning eller om återkrav fattas om stödmottagaren har förfarit på det sätt som beskrivs i 21 § i statsunderstödslagen (688/2001) och får ett sådant beslut fattas om stödmottagaren har förfarit på det sätt som beskrivs i 22 § i statsunderstödslagen.

I paragrafen föreslås en bestämmelse avsedd för situationer där en investering av Klimatfonden Ab inbegriper statligt stöd som grundar sig på någon annan förordning än den allmänna gruppundantagsförordningen. Arbets- och näringsministeriet ska alternativt kan då fatta beslut om avbrytande och återkrav, om mottagaren av det statliga stödet har förfarit på det sätt som anges i 21 eller 22 § i statsunderstödslagen (688/2001). Statsunderstödslagens 21 § gäller skyldighet att återkräva statsunderstöd. Således ska arbets- och näringsministeriet besluta om avbrytande av utbetalning av statligt stöd och om återkrav av redan utbetalt stöd, om stödmottagaren till

RP 116/2022 rd

exempel har använt stödet för något väsentligen annat ändamål än det för vilket det har beviljats eller i samband med ansökningsprocessen för stödet lämnat Klimatfonden Ab felaktiga eller vilseledande uppgifter som väsentligt inverkat på beslutet om beviljande av stöd. Bestämmelserna i 22 § i statsunderstödslagen gäller återkrav enligt prövning av statsunderstöd. Arbets- och näringsministeriet kan genom ett beslut bestämma att utbetalningen av statsunderstödet ska upphöra samt att ett redan utbetalt statsunderstöd eller en del av det ska återkrävas exempelvis om Europeiska unionens lagstiftning förutsätter det eller om stödmottagaren har försatts i konkurs eller likvidation.

Enligt paragrafens 5 mom. ska bestämmelserna i 16, 17 och 18 § i statsunderstödslagen tillämpas på granskning som gäller stödmottagare.

Med stöd av bestämmelsen iaktas vid granskning som gäller stödmottagare vad som i statsunderstödslagen (688/2001) föreskrivs om granskningsrätt, utförande av granskning och handräckning. Arbets- och näringsministeriet kan besluta om kontroller som gäller stödmottagarens ekonomi och verksamhet, om ministeriet utifrån uppgifter från bolaget eller andra källor har anledning att misstänka exempelvis att stödmottagaren missbrukar stödet.

Riksdagens ekonomiutskott har lämnat ett betänkande (EkUB 20/2021 rd) om regeringens proposition om ändring av lagen om statens helägda aktiebolag som placerar riskfinansiering i kapitalfonder för tidig fas (RP 239/2020 rd). Propositionen innehåller bestämmelser med motsvarande innehåll om avbrytande av utbetalning och återkrav av statligt stöd som den lag som nu föreslås, även om gränsdragningen mellan 21 och 22 § i statsunderstödslagen har preciserats i denna proposition. Riksdagens ekonomiutskott konstaterade i sitt betänkande om proposition RP 239/2020 rd att regleringen allt som allt kunde anses vara tämligen vag i fråga om fastställandet av de rättsliga grunderna för återkrav. Ekonomiutskottet konstaterade vidare i sitt betänkande att de problematiska delar av bestämmelsen som grundlagsutskottet pekar på utgör hänvisningar: grunderna för återkrav kan härledas ur antingen gruppundantagsförordningen (förordning (EU) nr 651/2014) eller statsunderstödslagen (688/2001). Ekonomiutskottet anser dock i sitt betänkande att EU-regleringen uttryckligen kräver att en bestämmelse som hänvisar till gruppundantagsförordningen är vag. Ekonomiutskottet ansåg i likhet med grundlagsutskottet (GrUU 18/2021 rd) att en reglering där det hänvisas till statsunderstödslagen är otillfredsställande, men menade dock att det inte är möjligt att skapa klarhet i de inexakta och otidsenliga bestämmelser som anknyter till statsunderstödslagstiftningen och systematiken i normerna för statsunderstöd enbart genom att ändra bestämmelsen i den då aktuella lagen. Ekonomiutskottet uppmärksammade statsrådet på att det är nödvändigt att göra en sammantagen bedömning av behoven av att uppdatera statsunderstödslagstiftningen. När det nu aktuella lagförslaget lämnades till riksdagen hade statsunderstödslagstiftningen inte reviderats på det sätt som ekonomiutskottet föreslog. Således föreslås det att det nu föreskrivs om avbrytande av utbetalning och återkrav av statligt stöd på samma sätt som i lagen om statens helägda aktiebolag Business Finland Venture Capital Ab (967/2013), med undantag av de preciseringar som gäller gränsdragningen mellan obligatoriska beslut om återkrav och beslut om återkrav enligt prövning.

10 §. Ändringssökande. Enligt paragrafens 1 mom. får omprövning i ett beslut om beviljande av statsstöd som bolaget har fattat med stöd av 7 § begäras hos bolaget. Omprövning av ett beslut om avbrytande av utbetalning eller återkrav av statligt stöd som arbets- och näringsministeriet har fattat med stöd av 9 § får begäras hos arbets- och näringsministeriet.

Enligt 2 mom. finns bestämmelser om begäran om omprövning i förvaltningslagen (434/2003). Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

Omrövning av ett beslut som Klimatfonden Ab fattat i ett statligt stödärende enligt 7 § får först begäras hos Klimatfonden Ab. Med beaktande av att bolaget har ekonomisk och juridisk-administrativ kompetens i anslutning till beslut enligt 7 §, är det ändamålsenligt att begäran om omprövning av bolagets beslut om statligt stöd riktas till bolaget. Omprövning av ett beslut om avbrytande av utbetalning eller återkrav av stöd som beviljats av Klimatfonden Ab får å sin sida först begäras hos arbets- och näringsministeriet. Beslut om avbrytande av utbetalning och återkrav av statligt stöd kan innebära betydande utövning av offentlig makt och åligger således en myndighet, i detta fall arbets- och näringsministeriet. Efter omprövningsförfarandet kan beslutet överklagas hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Beslut om granskning som gäller stödmottagaren omfattas inte av omprövningsförfarandet. Vid granskning som gäller stödmottagaren är det fråga om ett ärende som är särskilt viktigt med tanke på partens rättsskydd och där det är viktigt att saken vid behov snabbt kan hänskjutas till domstolsprövning (GrUU 55/2014 rd, s. 3).

11 §. Räkna på återkrav och dröjsmålsränta. I paragrafen föreslås det bestämmelser om återkravsränta och dröjsmålsränta. Med stödmottagare avses en näringsidkare som har fått sådant statligt stöd som avses i artikel 107.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt genom en investering av eller en finansiering beviljad av Klimatfonden Ab.

I 1 mom. föreskrivs det om fastställande av ränta när det statliga stöd som beviljats av Klimatfonden Ab har beviljats med stöd av den allmänna gruppundantagsförordningen. Räknan på det belopp som ska återbetalas eller som återkrävs fastställs enligt kommissionens förordning (EG) nr 271/2008 om genomförandebestämmelser för artikel 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EU) 2015/1589, när det rör sig om ett statligt stöd som beviljats i strid med den allmänna gruppundantagsförordningen och artikel 107 eller 108 i fördraget.

I 2 mom. föreskrivs det om hur räntan bestäms när ett beslut om återkrav som hänför sig till en investering av Klimatfonden Ab som inbegriper statligt stöd har fattats med stöd av 9 § 4 mom. I det fallet grundar sig investeringen alltså inte på den allmänna gruppundantagsförordningen. Om mottagaren av statligt stöd har förfarit på det sätt som beskrivs i 21 eller 22 § i statsunderstödslagen, ska stödmottagaren betala ränta enligt 24 § i statsunderstödslagen på det belopp som ska återbetalas eller återkrävs.

I 3 mom. föreslås det en bestämmelse om dröjsmålsränta. Räknesatsen för dröjsmålsräntan är den allmänna dröjsmålsräntan enligt räntelagen (633/1982). Dröjsmålsräntan är densamma oberoende av om 1 eller 2 mom. tillämpas vid fastställandet av räntan på det belopp som återkrävs.

12 §. Förhållande till allmänna förvaltningslagar. Enligt paragrafen tillämpas på bolaget förvaltningslagen, språklagen (423/2003), lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019), lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003), dataskyddslagen (1050/2018) och samiska språklagen (1086/2003) till den del det är fråga om skötsel av sådana offentliga förvaltningsuppgifter som avses i 7 § eller 8 §, 9 § 2 mom. eller 10 § 1 mom.

Eftersom bolagets uppgifter i fråga om statligt stöd är offentliga förvaltningsuppgifter enligt 124 § i grundlagen, ska det genom bestämmelser i lag säkerställas att kraven på rättssäkerhet och god förvaltning iakttas. Det föreslås att de allmänna förvaltningslagarna endast ska tillämpas på bolagets verksamhet i anslutning till statligt stöd. Därmed skulle till exempel handlingar som hänför sig till beslut om och beredning av statligt stöd utgöra myndighetshandlingar på det sätt som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Utgångspunkten enligt 6 § 3 mom. i den föreslagna lagen är att bolagets investeringar och finansiering ska vara marknadsmässiga. Huvudvikten i bolagets verksamhet ska i enlighet med vad som nämns ovan i

motiveringen till 7 § ligga på verksamhet som bedrivs på marknadsvillkor. Bolaget kan avvika från kravet på marknadsmässighet, om – enligt en objektiv bedömning – bolagets syfte enligt 1 § därigenom kan fullföljas effektivare i ett enskilt fall eller, när det är fråga om en statlig stödordning, bedömt på nivån för de stödberättigade företagen. Bolagets investerings- och finansieringsbeslut utgör inte skötsel av en offentlig förvaltningsuppgift till den del de gäller bolagets verksamhet på marknadsvillkor. På grund av den gränsdragningen föreslås det för tydlighetens skull i lagen en uttrycklig hänvisning till att de allmänna förvaltningslagarna är tillämpliga på beslutsfattandet och beredningen i anslutning till bolagets statliga stödverksamhet.

13 §. Behörighetsvillkor och straffrättsligt tjänsteansvar. Enligt paragrafens 1 mom. ska bolagets styrelseledamöter, verkställande direktör och personal ha den sakkunskap och utbildning som krävs för att framgångsrikt sköta de offentliga förvaltningsuppgifter som avses i 7 eller 8 §, 9 § 2 mom. eller 10 § 1 mom.

Enligt motiveringen betonar 124 § i grundlagen betydelsen av utbildning och sakkunskap hos personer som sköter offentliga förvaltningsuppgifter (RP 1/1998 rd, s. 179/II). Därför föreslås det i lagen en bestämmelse om den utbildning och sakkunskap som krävs av personer som sköter offentliga förvaltningsuppgifter i bolaget. Närmare bestämmelser om behörighetsvillkoren för ovannämnda personer kan med stöd av 14 § 1 mom. 2 punkten utfärdas genom förordning av statsrådet. Alla anställda vid bolaget behöver inte uppfylla behörighetsvillkoren utan endast de som på grund av sina arbetsuppgifter deltar i beredning och beslutsfattande som gäller offentliga förvaltningsuppgifter.

På bolagets styrelsemedlemmar, verkställande direktör och personal tillämpas enligt paragrafens 2 mom. bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när de sköter offentliga förvaltningsuppgifter som avses i 7 eller 8 §, 9 § 2 mom. eller 10 § 1 mom. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

Eftersom det vid tillämpningen av den föreslagna lagen är fråga om överföring av offentliga förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter enligt 124 § i grundlagen, föreskrivs det i denna paragraf om tjänsteansvar för bolagets personal och för medlemmarna i dess organ. På bolagets styrelsemedlemmar, verkställande direktör och personal tillämpas straffrättsligt tjänsteansvar i de uppgifter som betraktas som offentliga förvaltningsuppgifter. Sådana uppgifter är beslut och beredning av beslut i anslutning till investeringsverksamhet som inbegriper statligt stöd och annan finansieringsverksamhet som inbegriper statligt stöd, verkställande av beslut och tillsyn över statligt stöd samt stöduppgifter i anslutning till verkställigheten av beslut.

De offentliga förvaltningsuppgifter som hänför sig till beredningen gäller åtgärder som syftar till att utreda eller verifiera behovet av statligt stöd i enskilda fall samt åtgärder som syftar till att i fråga om ett enskilt statligt stöd eller en stödordning utreda och identifiera ett statligt stödinstrument som bäst motsvarar målen och orsakar minst snedvridning av konkurrensen. Även annan planering som hänför sig till en enskild transaktion av statligt stöd eller till en statlig stödordning betraktas som en offentlig förvaltningsuppgift. Som offentliga förvaltningsuppgifter betraktas också förhandlingar med stödmottagaren om finansieringsvillkoren och annan beredning av finansieringsavtalet samt beredning i anslutning till beslutsfattandet. Likaså ska beredningen och utarbetandet av en begäran om utlåtande av företagsstödsdelegationen betraktas som en offentlig förvaltningsuppgift, liksom i förekommande fall beredningen av en anmälan om statligt stöd till kommissionen. De offentliga förvaltningsuppgifter som hänför sig till beslutsfattandet gäller beslut om såväl enskilt stöd som stöd på basis av en stödordning. Som offentliga förvaltningsuppgifter betraktas likaså bolagets godkännande av en statlig stödordning samt bolagets godkännande och undertecknande av ett finansieringsavtal som inbegriper statligt stöd. Som en offentlig förvaltningsuppgift som hör till beslutsfattandet betraktas också bolagets

beslut med anledning av en begäran om omprövning. Som offentliga förvaltningsuppgifter som gäller verkställigheten av beslut om statligt stöd betraktas utbetalning av medel som innehåller statligt stöd i en eller flera poster till stödmottagaren. Bolagets offentliga förvaltningsuppgifter i anknytning till tillsynen över statligt stöd gäller den rapportering som i finansieringsavtalen krävs av stödmottagaren, uppföljning och utvärdering av de uppgifter som stödmottagaren eller dennes revisor rapporterat samt de anmälningar som på basis av dessa uppgifter ska göras till arbets- och näringsministeriet. Tillsynen omfattar också registrering av uppgifter om beviljande och utbetalning av stöd i kundinformationssystemet för företagstjänster. De offentliga förvaltningsuppgifter som hänför sig till stöduppgifterna vid verkställandet av beslut gäller bolagets stöd för verkställigheten av beslut om avbrytande av utbetalning, återkrav och granskning som arbets- och näringsministeriet fattat med stöd av 9 §. Hit hör exempelvis uppföljning av återbetalning av stöd och rapportering om detta till arbets- och näringsministeriet.

Eftersom bolagets styrelsemedlemmar, verkställande direktör och personal handlar under tjänsteansvar, ska skadeståndslagens (412/1974) bestämmelser om tjänstemän tillämpas på dem i fråga om skadeståndsskyldighet. I detta avseende åsidosätter denna lag som speciallag aktiebolagslagen (624/2006), som i övrigt tillämpas på bolagets verksamhet som allmän lag.

14 §. Närmare bestämmelser. Enligt paragrafen får närmare bestämmelser om innehållet i, användningsvillkoren för och förfaringssätten för en statlig stödordning som avses i 7 § samt om behörighetsvillkoren för de personer som deltar i skötseln av de offentliga förvaltningsuppgifter som avses i 13 § 1 mom. utfärdas genom förordning av statsrådet.

Genom förordning av statsrådet kan det utfärdas närmare bestämmelser om en statlig stödordning och om detaljerna i den. I fråga om de behörighetsvillkor för bolagets personal och medlemmar i bolagets organ som krävs vid beslutsfattandet får det genom förordning av statsrådet också utfärdas närmare bestämmelser om utbildning och sakkunskap.

15 §. Ikraftträdande. Lagen föreslås träda i kraft den 20 .

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

Närmare bestämmelser om innehållet i, användningsvillkoren för och förfaringssätten för en statlig stödordning enligt den föreslagna lagen samt om behörighetsvillkoren för anställda och medlemmar i de organ som deltar i skötseln av de offentliga förvaltningsuppgifterna får utfärdas genom förordning av statsrådet.

9 Ikraftträdande

Det föreslås att lagen ska träda i kraft så snart som möjligt efter det har blivit stadfäst.

10 Verkställighet och uppföljning

I slutet av 2022 görs en omfattande bedömning av hur starten för Klimatfonden Ab har lyckats, inklusive en grundlig bedömning av bolagets instrument. Samtidigt ska det bedömas om bolaget behöver ett kapitaltillskott. Dessutom ska Klimatfondens kapitalbelopp i förhållande till kontinuiteten i verksamheten ses över.

11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Enligt 80 § 1 mom. i grundlagen ska bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter utfärdas genom lag. Med individ avses också en privaträttslig sammanslutning.

Enligt 119 § 2 mom. i grundlagen ska också de allmänna grunderna för statsförvaltningens organ regleras genom lag, om deras uppgifter omfattar utövning av offentlig makt. Enligt 124 § i grundlagen kan offentliga förvaltningsuppgifter endast genom lag eller med stöd av lag anförtros andra än myndigheter, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och om det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Begreppet offentliga förvaltningsuppgifter används i grundlagen i en relativt vidsträckt bemärkelse, så att det omfattar uppgifter som exempelvis hänför sig till verkställigheten av lagar samt beslutsfattande om enskilda personers och sammanslutningars rättigheter, skyldigheter och förmåner (RP 1/1998 rd, s. 179). Begreppet offentlig förvaltningsuppgift har behandlats inte bara i förarbetena till grundlagen utan bland annat också i förarbetena till förvaltningslagen, enligt vilka en offentlig förvaltningsuppgift avser verksamhet som sammanhänger med att något allmänt intresse tillgodoses, eller som på något annat sätt har sådana drag som är karakteristiska för ordnandet av offentlig service. Väsentligt är också det att uppgiften baserar sig på ett offentligt uppdrag som har givits genom lag eller med stöd av lag. Offentliga förvaltningsuppgifter är ofta förbundna med rätten att utöva offentlig makt, det vill säga att fatta förvaltningsbeslut, och de omfattar också berednings- och verkställighetsåtgärder som omedelbart tjänar avgörandet av ett ärende. Det är också fråga om myndighetsutövning, det vill säga utövning av offentlig makt, när påbud eller förbud som gäller enskilda meddelas (RP 72/2002 rd, s. 53).

I fråga om verksamhet som bedrivs på marknadsvillkor är Klimatfonden Ab jämförbart med vilket privat företag som helst med motsvarande investeringsprofil, och till denna del är det således inte fråga om skötsel av offentliga förvaltningsuppgifter. Klimatfonden kan bedriva verksamhet på marknadsvillkor också med stöd av ägarstyrningen och de nuvarande bestämmelserna i bolagsordningen utan att det föreskrivs om detta i lag. Bestämmelser i lag behövs för att bolaget ska kunna använda statligt stöd i sina finansiella instrument. Klimatfondens investeringar och beviljande av annan finansiering samt beredningen av beslut om dessa måste därmed anses anknyta till skötseln av en offentlig förvaltningsuppgift till den del investeringarna eller finansieringen innehåller sådant statligt stöd som avses i artikel 107.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Som betydande utövning av offentlig makt betraktas till exempel på självständig prövning baserad rätt att använda maktmedel eller att på något annat konkret sätt ingripa i en enskild persons grundläggande fri- och rättigheter (RP 1/1998 rd, s. 180). Åtgärder som gäller avbrytande och återkrav av statligt stöd samt granskning som gäller stödmottagare har i grundlagsutskottets utlåtandep Praxis ansetts innebära betydande utövning av offentlig makt och kan med stöd av 124 § i grundlagen endast anförtros myndigheter (GrUU 45/2006 rd, s. 2, GrUU 50/2017 rd, s. 3–4). Enligt lagförslaget ska de uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt skötas av arbets- och näringsministeriet.

Enligt 124 § i grundlagen kan bestämmelser om överföring av offentliga förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter utfärdas endast genom lag eller med stöd av lag. Eftersom beviljande av statligt stöd är en offentlig förvaltningsuppgift föreslås det i propositionen att det i lagen tas in bestämmelser om att Klimatfonden kan bevilja statligt stöd. Om överföring av offentliga förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter får det föreskrivas eller beslutas endast om de förutsättningar som avses i 124 § i grundlagen uppfylls. För det första kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros aktörer utanför myndighetsmaskineriet endast om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna. Överföringen får inte heller inkräkta på de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på en god förvaltning.

De offentliga förvaltningsuppgifter som genom lag ska skötas av Klimatfonden Ab hänför sig till beredningen av beslut om statligt stöd, själva beslutsfattandet, verkställigheten av beslut och tillsynen över statliga stöd samt stöduppgifter i anslutning till verkställigheten av beslut. Eftersom åtgärder som syftar till att utreda behovet av statligt stöd på marknaden är av allmän

karaktär, betraktas de i allmänhet inte som offentliga förvaltningsuppgifter. De offentliga förvaltningsuppgifter som hänför sig till beredningen gäller däremot åtgärder som syftar till att utreda eller verifiera behovet av statligt stöd i enskilda fall samt åtgärder som syftar till att i fråga om ett enskilt statligt stöd eller en stödordning utreda och identifiera det statliga stödinstrument som bäst motsvarar målen och orsakar minst snedvridning av konkurrensen. Även annan planering som hänför sig till en enskild transaktion av statligt stöd eller till en statlig stödordning betraktas som en offentlig förvaltningsuppgift. Som offentliga förvaltningsuppgifter betraktas också förhandlingar med stödmottagaren om finansieringsvillkoren och annan beredning av finansieringsavtalet samt beredning i anslutning till beslutsfattandet. Likaså ska beredningen och utarbetandet av en begäran om utlåtande av företagsstödsdelegationen betraktas som en offentlig förvaltningsuppgift, liksom i förekommande fall beredningen av en anmälan om statligt stöd till kommissionen. Det hör till arbets- och näringsministeriets tillsynsuppgifter att göra den egentliga anmälan om statligt stöd till Europeiska kommissionen.

De offentliga förvaltningsuppgifter som hänför sig till bolagets beslutsfattande gäller beslut om såväl enskilt stöd som stöd på basis av en stödordning. Som offentliga förvaltningsuppgifter betraktas likaså bolagets godkännande av en statlig stödordning samt bolagets godkännande och undertecknande av ett finansieringsavtal som inbegriper statligt stöd. Som en offentlig förvaltningsuppgift som hör till beslutsfattandet betraktas också bolagets beslut med anledning av en begäran om omprövning. Som offentliga förvaltningsuppgifter som gäller verkställigheten av beslut om statligt stöd betraktas utbetalning av medel som innehåller statligt stöd i en eller flera poster till stödmottagaren. Bolagets offentliga förvaltningsuppgifter i anknytning till tillsynen över statligt stöd gäller den rapportering som i finansieringsavtalen krävs av stödmottagaren, uppföljning och utvärdering av de uppgifter som stödmottagaren rapporterat samt de anmälningar som på basis av dessa uppgifter ska göras till arbets- och näringsministeriet. Tillsynen omfattar också registrering av uppgifter om beviljande och utbetalning av stöd i kundinformationssystemet för företagstjänster. De offentliga förvaltningsuppgifter som hänför sig till stöd- och utbetalning vid verkställandet av beslut gäller bolagets stöd för verkställigheten av beslut om avbrytande av utbetalning, återkrav och granskning som arbets- och näringsministeriet fattat med stöd av 9 §. Hit hör exempelvis uppföljning av återbetalning av stöd och rapportering om detta till arbets- och näringsministeriet.

Det är ändamålsenligt att dessa offentliga förvaltningsuppgifter anförtros Klimatfonden. Klimatfonden är ett bolag med specialuppgifter som inrättats för att främja uppnåendet av regeringsprogrammets mål om klimatneutralitet. Bolaget samlar kompetens och sakkunskap som krävs för investeringar inom dess verksamhetsområde. Klimatfonden känner genom sin finansieringsverksamhet till de marknader där den är aktiv och kan utifrån sin sakkunskap bedöma å ena sidan de positiva effekter som statliga stöd har för investeringarna och å andra sidan de negativa och konkurrenshämmande effekterna av statliga stöd. På grundval av sin sakkunskap har bolaget de bästa förutsättningarna att planera och bereda enskilda statliga stöd och stödordningar så att de mest effektivt förverkligar målen för bolagets verksamhet utan att snedvrیدا marknaden. Bolagets investeringar ska vara företagsekonomiskt lönsamma på lång sikt, vilket talar för en verksamhet i bolagsform. När bolaget beviljar statligt stöd kan det asymmetriskt kombinera finansiering på marknadsvillkor och i form av stöd, vilket är mest ändamålsenligt att genomföra genom samma organisation, det vill säga bolaget. Det är således inte fråga om en för myndigheter typisk finansiering i form av understöd, utan exempelvis om sammanslagning av ett statligt stödelement som hänför sig till en förhöjd riskposition eller ett sänkt avkastningskrav med ett finansieringsinstrument som annars är marknadsbaserat. Dessutom är det ändamålsenligt att den instans som planerar och bereder åtgärderna för statligt stöd också utarbetar och fattar förvaltningsbeslut, inklusive beslut med anledning av begäran om omprövning, som gäller dem och svarar för verkställigheten av besluten. Det är ändamålsenligt att uppgifterna i anslut-

RP 116/2022 rd

ning till tillsynen över statligt stöd och stödåtgärderna för verkställandet av arbets- och näringsministeriets beslut anförtros bolaget, eftersom bolaget i egenskap av part i finansieringsavtalen är bäst lämpat att övervaka att villkoren i finansieringsavtalen iakttas samt att stödja arbets- och näringsministeriet i verkställandet av beslut enligt 9 §. Dessutom är det ändamålsenligt att bolaget i egenskap av den instans som fattar beslut om statligt stöd också ser till att uppgifter om beviljande och utbetalning av stöd förs in i kundinformationssystemet för företagstjänster. På dessa grunder kan en överföring av en offentlig förvaltningsuppgift till bolaget till denna del anses ändamålsenlig på det sätt som avses i 124 § i grundlagen.

I lagförslaget ingår bestämmelser om att uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt hör till en myndighets, det vill säga arbets- och näringsministeriets, behörighet. De uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt gäller beslut om avbrytande av utbetalning av finansiering och om återkrav av redan utbetalda statliga stöd som fattas med stöd av 9 § och som hänför sig till att beslutet om beviljande av statligt stöd strider mot bestämmelserna om statligt stöd eller att stödmottagaren handlar i strid med bestämmelserna om statligt stöd. Brott mot reglerna om statligt stöd kan bero antingen på ett fel i Klimatfondens beredning och beslutsfattande eller på stödmottagarens eget agerande, exempelvis missbruk av statligt stöd. Likaså innebär beslut om granskning av en stödmottagares ekonomi och verksamhet enligt den föreslagna 9 § betydande utövning av offentlig makt. Den i 10 § avsedda behandlingen av begäran om omprövning av beslut om avbrytande av utbetalning och av beslut om återkrav som fattats med stöd av 9 § innebär betydande utövning av offentlig makt på grund av att de beslut som begäran gäller ingriper i den enskildas grundläggande fri- och rättigheter. Arbets- och näringsministeriet ska med stöd av 10 § behandla begäran om omprövning som grundar sig på 9 §.

Grundlagsutskottet underströk vid stiftandet av grundlagen betydelsen av att rättssäkerheten och god förvaltningssed säkerställs genom bestämmelser, också när förvaltningsuppgifter direkt genom lag eller med stöd av lag förs över på andra än myndigheter (GrUB 10/1998 rd, s. 33/II). Överföring av offentliga förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter får inte heller äventyra de grundläggande fri- och rättigheterna. Därför, och för tydlighetens skull, tas det i lagen om Klimatfonden in hänvisningar till de allmänna förvaltningslagarna till den del det är fråga om offentliga förvaltningsuppgifter som anförtros Klimatfonden. På skötseln av Klimatfonden Ab:s offentliga förvaltningsuppgifter tillämpas enligt 13 § straffrättsligt tjänsteansvar. Omprövning av beslut om statligt stöd som Klimatfonden Ab fattat med stöd av 7 § får som rättsmedel begäras hos Klimatfonden Ab, varefter den som är missnöjd får söka ändring hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Utbildning och sakkunskap för personer som sköter offentliga förvaltningsuppgifter säkerställs genom 13 § 1 mom. i lagförslaget. Med stöd av den paragrafen ska de som deltar i skötseln av offentliga förvaltningsuppgifter ha den sakkunskap och utbildning som krävs för att framgångsrikt sköta de offentliga förvaltningsuppgifterna. Dessutom får med stöd av 14 § 1 mom. 2 punkten närmare bestämmelser om behörighetsvillkoren för dem som deltar i skötseln av offentliga förvaltningsuppgifter utfärdas genom förordning av statsrådet. Beslut som på ett betydande sätt ingriper i individers eller sammanslutningars grundläggande fri- och rättigheter ska enligt förslaget höra till en myndighets, det vill säga arbets- och näringsministeriets, behörighet. Av de skäl som nämns ovan anser statsrådet att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

RP 116/2022 rd

Lag

om statens helägda aktiebolag Klimatfonden Ab

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Bolagets syfte

Klimatfonden Ab bedriver kapitalplaceringsverksamhet och annan finansieringsverksamhet och dess syfte är att främja bekämpningen av klimatförändringen, påskyndandet av koldioxid-snålhet inom industrin och digitaliseringen i Finland.

2 §

Uppgifter

Bolagets uppgift är att för att uppnå syftet med verksamheten

- 1) bevilja finansiering i form av eget och främmande kapital samt mellanfinansiering,
- 2) stifta och investera i fonder, och
- 3) köpa, sälja, äga och besitta aktier, bolagsandelar och motsvarande andelar samt värdepapper och fast egendom.

Bolaget kan göra investeringar som motsvarar de investeringar som avses i 1 mom. i utländska fonder och företag, om dessa investeringar främjar den ekonomiska utvecklingen i Finland.

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. tillämpas dock inte på investeringar som hänför sig till bolagets finansförvaltning eller likviditetssäkring.

3 §

Ägarstyrning och bolagets investeringsråd

Bolaget hör till arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde och arbets- och näringsministeriet svarar för ägarstyrningen av bolaget.

Bolagets hela aktiestock ska vara i statens direkta ägo och besittning.

Arbets- och näringsministeriet utnämner för bolaget ett investeringsråd som har till uppgift att årligen ge arbets- och näringsministeriet en bedömning av hur bolaget bör utveckla sin verksamhet för att dess mål ska uppnås.

4 §

Styrningen av bolagets verksamhet

Arbets- och näringsministeriet kan ge bolaget uppdrag som lämpar sig för bolagets syfte.

5 §

Bolagets skyldighet att lämna uppgifter

RP 116/2022 rd

Bolaget ska på arbets- och näringsministeriets begäran lämna ministeriet de uppgifter som behövs för styrningen av och tillsynen över bolagets verksamhet.

Bolaget ska trots sekretessbestämmelserna på begäran av arbets- och näringsministeriet lämna ministeriet de uppgifter som är nödvändiga för att fatta beslut om avbrytande av utbetalning av statligt stöd, återkrav av statligt stöd och granskning som gäller stödmottagare.

6 §

Ekonomiska verksamhetsprinciper

Bolaget ska genom sin verksamhet inte eftersträva så stor avkastning som möjligt utan ska i egenskap av bolag med specialuppgifter främja syftet med sin verksamhet. Bolagets investeringar och finansieringsobjektens verksamhet ska vara företagsekonomiskt lönsamma på lång sikt. Utgifterna för bolagets verksamhet ska i princip täckas med inkomsterna från bolagets verksamhet.

Bolaget får bevilja finansiering för ett projekt endast om finansiering från bolaget är en förutsättning för att projektet ska kunna genomföras eller för att det ska kunna genomföras vid en tidigare tidpunkt eller i större skala än utan bolagets finansiering. Bolagets investeringar får inte medföra betydande skada för miljön eller den biologiska mångfalden. Bolaget ska när det beviljar finansiering prioritera objekt vars förverkligande verifierbart har störst inverkan på främjandet av syftet med bolagets verksamhet.

Bolagets investeringar och den finansiering som bolaget beviljar ska vara marknadsmässiga, såvida det inte är fråga om beviljande av statligt stöd enligt 7 §.

7 §

Beviljande av statligt stöd

Bolaget kan fatta beslut om att bevilja sådan finansiering som avses i denna lag så att finansieringen inbegriper statligt stöd. Bolaget får inom ramen för bestämmelserna och föreskrifterna om statligt stöd besluta att i sin investeringsverksamhet och övriga finansieringsverksamhet ta en större risk eller nöja sig med en mindre avkastning än vad privata investerare är eller skulle vara beredda att godkänna i en motsvarande situation. Bolaget kan bevilja statligt stöd både som enskilt stöd och genom en statlig stödordning.

8 §

Tillsyn över statliga stöd

Bolaget övervakar användningen av statligt stöd som det har beviljat. Bolaget ska underrätta arbets- och näringsministeriet om uppgifter som kan föranleda att utbetalningen av statligt stöd avbryts eller att statligt stöd återkrävs eller att en stödmottagare blir föremål för granskning.

9 §

Beslut om återkrav och granskningar

Arbets- och näringsministeriet beslutar om avbrytande av utbetalning av och om återkrav av statligt stöd som bolaget beviljat samt om granskning som gäller stödmottagare.

Bolaget ska främja verkställigheten av beslut som arbets- och näringsministeriet fattat med stöd av 1 mom.

RP 116/2022 rd

Om ett statligt stöd som bolaget beviljat grundar sig på kommissionens förordning (EU) nr 651/2014 genom vilken vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget, ska ett beslut om avbrytande av utbetalning eller om återkrav fattas i det fall att det statliga stödet strider mot den förordningen.

Om ett statligt stöd som bolaget beviljat grundar sig på någon annan förordning än den förordning som nämns i 3 mom., ska ett beslut om avbrytande av utbetalning eller om återkrav fattas i det fall att stödmottagaren har förfarit på det sätt som beskrivs i 21 § i statsunderstödslagen (688/2001) eller får ett sådant beslut fattas i det fall att stödmottagaren har förfarit på det sätt som beskrivs i 22 § i statsunderstödslagen.

På granskning som gäller stödmottagare och på handräckning tillämpas 16, 17 och 18 § i statsunderstödslagen.

10 §

Ändringssökande

Omprövning av ett beslut om beviljande av statligt stöd som bolaget har fattat med stöd av 7 § får begäras hos bolaget. Omprövning av ett beslut om avbrytande av utbetalning eller återkrav av statligt stöd som arbets- och näringsministeriet har fattat med stöd av 9 § får begäras hos arbets- och näringsministeriet.

Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen (434/2003). Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

11 §

Ränta på återkrav och dröjsmålsränta

Stödmottagaren ska betala ränta enligt kommissionens förordning (EG) nr 794/2004 om genomförande av rådets förordning (EU) 2015/1589 om tillämpningsföreskrifter för artikel 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på det belopp som ska återbetalas eller som återkrävs, när det rör sig om ett statligt stöd som beviljats i strid med den förordning som nämns i 9 § 3 mom.

Stödmottagaren ska betala ränta enligt 24 § i statsunderstödslagen på det belopp som ska återbetalas eller som återkrävs, om mottagaren av det statliga stödet har förfarit på det sätt som beskrivs i 21 eller 22 § i statsunderstödslagen.

Om det belopp som återkrävs inte betalas senast på den förfallodag som arbets- och näringsministeriet bestämt, ska det på beloppet betalas en årlig dröjsmålsränta enligt den räntesats som avses i 4 § 1 mom. i räntelagen (633/1982).

12 §

Förhållande till allmänna förvaltningslagar

På bolaget tillämpas förvaltningslagen, språklagen (423/2003), lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019), lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003), dataskyddslagen (1050/2018) och samiska språklagen (1086/2003) till den del det är fråga om skötsel av de offentliga förvaltningsuppgifter som avses i 7 eller 8 §, 9 § 2 mom. eller 10 § 1 mom.

13 §

RP 116/2022 rd

Behörighetsvillkor och straffrättsligt tjänsteansvar

Bolagets styrelseledamöter, verkställande direktör och personal ska ha den sakkunskap och utbildning som krävs för att framgångsrikt sköta de offentliga förvaltningsuppgifter som avses i 7 eller 8 §, 9 § 2 mom. eller 10 § 1 mom.

På bolagets styrelsemedlemmar, verkställande direktör och personal tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när de sköter offentliga förvaltningsuppgifter enligt 7 eller 8 §, 9 § 2 mom. eller 10 § 1 mom. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

14 §

Närmare bestämmelser

Genom förordning av statsrådet kan det utfärdas närmare bestämmelser om

1) innehållet i, användningsvillkoren för och förfaringssätten för en statlig stödordning som avses i 7 §,

2) behörighetsvillkoren för dem som deltar i skötseln av de offentliga förvaltningsuppgifter som avses i 13 § 1 mom.

15 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 25 augusti 2022

Statsminister

Sanna Marin

Arbetsminister Tuula Haatainen